

KAIS. KÖN. HOF

BIBLIOTHEK

29.138-A

ALT-

29138-A

HUSZÁRDALOK.

SZERZŐJÜK:

DÖBRENTAI GÁBOR.

BUDÁN,

A MAGYAR KIR. EGYETEM' NYOMDÁJÁBAN.

1847.

KIS ELŐREKÖZLENDŐ.

E dalokat nem különös feltétel írta, vagy, ha szabadna mondani: *költérezte*. Csak kiébredezének, leginkább Tátrakiesden 1845b. járttam óta.

S ha felesebbe tetszendenék, azt érne kiadójuk, hadd legyen huszártársolyba, bakancsos' bornyába való kis könyvecske is e szakadozott magyar világon.

Ha pedig, sem katona szívét meg nem pendítik, sem más emberfiaét, akkor nem egyebek, hanem csak a tisztevégzettnek sé táltta közben eredezett szabad játszóadásai, képzelmében.

Egyetemes czimük miért nem: *katona-dalok*? Mert a huszár név költérib. Egyeb rendbeli katona sem fog haragudni azon, hogy az ő dalát is a lobogó huszárei melől veheti-ki, mert hiszen a vitézlőrend valahánya tábori édesegy, a huszár pedig minden sorbelivel hamar nyájasuló pajtás.

S minden hadseregnek, huszárság a poezise vagy *költérlete* más nemzetnél is, mely magának a magyar eredeti' nyomán, huszárt másola.

Némely szóról tárgyrol a végén egykét eszreadás áll. Méltóztatnék megolvasni.

C Z I M S O R.

I. Átaljában, katonadalok.

	<i>Lap.</i>
1. Petneházy dala	7
2. Sári asszony, katonafia haza térte- kor. Közzétette Császár Ferencz. Felze- nézte vagy zengelmézte Deáki Filep Samuel	9
3. Ujonczvidító. L. Hirnök, 1841. . .	12
4. Andor ujoncz	15
5. Önkéntes dalia	23
6. Zászlóhoz eskütt	26
7. Szegény bocsátványos katona . .	32
8. Magyar hadaké	38
9. Magábaszállt szökevény	41
10. Sérvitézek	45
11. Bárdos Gáspár 1809b.	48
12. Tíz éve leszolgált palócz katona .	51
13. Vidám sérvitéz	57
14. Mérsékes vitéz	59
15. Tábori magyar zengelem	61
16. Ersike s a győzőszemű dalia . .	67
17. Táboritűz körüli	70
18. Huszár tanács, gyalog szövetség .	85
19. Toborzó a jász és kétkun kerület- ben. L. Honderű, 1846.	97
20. Férfias dalia	102
21. Ujoncz katona, legelső hév szerel- mében	108

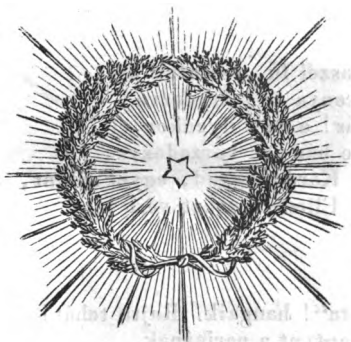
	<i>Lap.</i>
22. Katona' huga	111
23. Atyám uramhoz a hitlennel	127
24. Pattantyusé	132
25. Főhadnagyé	146

II. Gyalogoké.

26. Székely gyalog végőr	18
27. Gyalog őrmester	34
28. Bakancsosé	36
29. Szép gránátos	65
30. Hörcsökös gyalog s okos bakancsos.	125
31. Czimbalmos Ágoston	138

III. Huszároké.

32. Csatára legény. L. Auróra, 1826.	1
33. Derék huszár, Héhe, 1826. Zengel- mezte Mátray Gábor, 1827.	5
34. Lovaitató huszár s a kis barna jány. Honderű, 1843	20
35. Nyalka huszár	28
36. Veres csákós	30
37. Tűzőrségi huszár	54
38. Huszár ezredes	80
39. Magyar szállásolatra jött huszár	99
40. Őrnagyé	104
41. Kapitányok' kapitánya	113
42. Deák huszár	119
43. Eszes huszárkáplár.	122
44. Huszár és lova	129
45. Székely huszár	135

Csatára legény.

Kolosváratt.

Czimbora! nézd, ellenség jó,
Kardjai ott fényledeznek,
Zuzos olmos lesz az idő,
Halálképek lengedeznek.
Patkók alatt a föld robog,
A vérászló pattog lobog.

Csataszél fú, csatatűz kél,
Harsonya szól áradozva,
Pajtás! a hős ilyenkor él,
Szíve bár ver borzadozva;
Kardot ragad, egyet suhint,
Ellenére sebet vért hint.

„Rajta“! hangzik. Rajta tehát!
Sarkantyut a paripának.
Szeld és üzzed támadóját
Jó királynak szép hazának.
Egyenestt a bátrabjára
Rá se nézz az aprajára.

Átok szállja-meg, közöttünk,
A ki futni visszafordul,
Az, bajár, ki míg előttünk
Ellenség van, csapkod és dul.
Ki díszet víhat fegyverire,
Világ vég'ig tart a hire,

A vezérnek! a vezérnek!
Ki őket ránk utszugatja,
Ha ez oda, mitsem érnek,
A győzelmet fő mozgatja.
E mienket védelmezzed
Aczélfala legyen kezéd.

Kit anya szült, egy halállal
Othonában is tartozik,
S meg van írva, sas tollával,
Hogy a gyáva, elkárhozik.
Ha részt kívánsz koszorúban,
Legény légy hát háborúban.

S ha folyt a táncz jó kedvedben,
Mind világos kivirradtig,
Folyjon a harcz most hevedben,
Mig tart bennünk mind egy szálig.
Magyar, legyen hona fénye,
Ne Szentlázár ag szegénye.

Feressz feressz kardot huszár,
Rád dőlt vivók seregébe',
Széllezd a zajt, mint napsugár, —
Főket lovad elejébe.

Ugy mérd-ki, hogy bámuljanak,
S visszavágni irtószanak.

De megadná ha ki magát,
Ne bántsд akkor vadkezekkel,
Feledd a vész indulatát,
S éreztessed nagy lélekkel:
Hogy vívásra vitézzel kelt,
Meggyőzve, nemesre lelt.

Derék huszár.

Budán, tavaszutó 20d. 1825.

Sirtál anyám egykor érttem,
Hogy huszárnak felütöttem,
Ne sirj anyám! fiad jól van
Vitézek közt a táborban.

Fájva váltam Julinkától,
Szíve repedt bánatától,
Ne sirj Julis, híved jól van,
Vitézek közt a táborban.

De ha nem él anyám immár,
Ha Julishoz eddig máig jár;
Lelkem akkor a táborban
Vitézek közt sincsen vigan.

Könnyet ejtek nagyot erre,
Csak egy vigasz jó keblemre,
Körülnézek a táborban,
A hány pajtás majd mind így van.

Nyugodj anyám, édes dajkám,
Élj boldogul szép Julinkám,
Kedvesetek a táborban
A királyért s honáért van.

Vitéz vagyok, felmegyek én,
Paszománt lesz csákóm szélén,
S majd azt mondják a táborban,
„Magyar tűz volt a fiúban.“

Petneházy dala.

**Buda várának a töröktől visszavétele-
kor 1686.**

Nemzetem él, míg én élek,
Mert míg bennem lebeg lélek,
Őrzöm védem szabadságát,
Elgázolom tapodóját.

Nem vagyok én rabcsoporthol,
Mely önkénynek csuszva bókol;
Mellem aczél s a büszke ér,
Abban ember díszeért vér.

Mit éljek én nevem vesztve,
Pasa jármát czepelgetve,
Szabad honnak, szabad fija,
Ez az élet igaz díja.

Kardot ide, jól suhogót —
Magyar zászlót szétlobogót,
Megént Mátyás nagy várára,
Bosszút Sztambul vad holdjára.

E' dal küzdött és olvadt
Petneházy hős keblében,
S Buda falán fenn lobogott
A magyar jel job kezében.

Meglett a harcz, vérben a vár,
A hős, török ezrek sirja,
És a nemzet szabadon jár,
S Budát király magyar birja.

Sári asszony,
katonafia haza tértekor 1841.

Budán, télhó 21d. 1841.

Jóska fiam haza jöve!
Kedvem régi viggá leve,
Ezután már nem katona,
Nem német föld többé hona.

Alig lelem jó helyemet,
Angyal járja-meg szívemet,
Hajh! be boldog anya vagyok,
Jóskám szemem előtt ragyog.

Betölt, mivel biztatának
Mikor vivék katonának:
Tíz év múlva, hogy visszajön
Azt fogadták, s ím' tartva lön.

Örök idő volt az nekem
S elérette Isten velem!
Jó a király, jó az ország,
A mit mondtak, lám igasság.

Be szép férfi vált belőle!
Váltig tiszta apja képe,
Sudár csendes volt a lelkem,
Most nekitölt s csupa fülszem.

Tart magára, de nem hiú,
Becsületet tudó fiú,
Mind így mondja, „édes anyám!
Csakhogy látom, kedves dajkám.“

Taljánoknál is járttában
Seregek közt forogtában
A mit láta a mit halla,
Elé olyan bátran adja.

Fel nem fogta soha eszem,
Mikről szépen beszél nekem,
Tud szólni akárkivel is,
Tiszteletes urammal is.

Hétköz napon dolgához lát
Innepen kipödrí bajsát,
Ugy hogy az ármányos jánkák
Mindig lesik, s csalogatnák.

De a sok közt van már nekem,
Kit menyemnek kiszemeltem,
Tudom ő is azt választja,
Derék háznép anyja s atyja.

Külön raktam jó előre
A mit annak adjon jegybe;
Háromszinű szalag köztte,
Honé, szavát mely nem szegte.

S ha majd kicsi fíjuk leszen,
Annak Ferkó neve legyen,
Mert a királyt is úgy hítták
Kivel e jó törvényt hozták.

S az országnak mely kívánta,
Nőjön benne új hős fíja:
Jósámban meg vénségemben,
Nekem adjon támaszt Isten.

Ujonczvidító.

Budán, tavaszeli 11d. 1841.

Megyek biz én katonának,
Vagy gyalognak vagy huszárnak,
Tíz évre! nem mind a világ,
Idő itt-ott folyandóság.

Mennyit elkölt ur, fiára,
Ha bocsátja utazttára,
Engem pedig még fizetnek,
Látni más hont ha vezetnek.

„Szenvedni kell“ mind azt hányják,
„Vajba embert hon sem mártják“
Lobog zászló, szól zengelem,
Ezer pajtás tűr s víg velem.

Osztán, hallom, jelt adnának
Hazajöttkor a javának,
Melynek, babérfont körére,
E két szent sor lenne bére:

„Király, a hon jó fiának,
Ki díszé lett a hazának.“
S minden Istenadta napon,
Füghet akár szürdölmányon.

Már az még is csak szép volna,
Ha falum majd rám mutatna,
Mivel, hiszem, én is kapnék,
Mert a java közől lennék.

Megyek hát mint nyíló virág,
Hadd lám másutt mi a világ,
Ki minden vakarosot megesz
Otthon, abból semmi sem lesz.

Elég jány nő szűnet nélkül,
Nekem is jut még hitvesül,
Ki, most van hét s nyolcz évében,
Az lesz enyém, ötvenegyben.

S milyen szemlét tartok akkor!
En harminczba fordultomkor.
Férfi addig megeszesül,
Lépre vakon nem penderül.

**Kit szív és ész hát megválaszt
Mézes békét rám az áraszt,
Jelpénzemmél kis gyereken
Játszék, mikor fel nem teszem.**

Andor ujoncz.

Budán, tavaszelő 11d. 1841.

Soh' se folyjon kedves anyám,
Orczáján a forró sirám,
Ha érte a sor, Andorát,
Jó az Isten, minden jót ad.

Látja kéd, én nem szeretem,
Bérbe venni mást helyettem,
Azt csak olyan nép csinálja
Ki bajuszát beretválja.

Mert azt mondják, hogy ilyenért
Magyar út-fel, száz pengőért,
S érttem is így magyar menne,
Nálam hát más különb lenne.

Ej, gyávák az oly legények
Kikért állnak vidékiek,
Magyarul már ha tudnának,
Kuczkóba nem vonulnának.

Vagy ha szabad mást fogadni,
Legyen törvény hasont adni,
Ha zsidó megy a zsidóért,
Lóduljon csak sváb a svábért.

Ingyenebben nép nem kapott
Mint e mienk szép országot;
Pénzelődik fapapucsban,
Mi meg vérzünk locsbanpocsban.

Csákót neki is fejére,
S nemzetünkhez pesdül vére,
Amugy mind csak magyarfi hull,
S a más nyelvű ránk sokasul.

Kárt szül a sok különcz fél,
Mint a sodra bomlott kötél,
Kire egy hon szép napja süt,
Éljen győzzön haljon együtt.

Már én megyek édes anyám,
Kérem adjon áldást reám.
Értse-meg a magyar király,
Hogy magyara hozzája áll.

**Megvív őz, bár köny szemében ,
Régi fénye érzetében,
Fel kell jőni megént annak ,
Tudni hogy él , a világnak.**

Székely gyalog végőr, szem- léjén.

Borszéken, Gyergyóban, nyárutó 10d 1841.

Hajh! be tudnék panaszlani,
Sokom volna elmondani,
De, hijában, fővezérem,
Ha szólnék is, nem ért engem'!

Becsés grófom! adj mi nekünk
Tisztet, a ki egy nép velünk,
Hogy szívemet kiönthessem,
Nyögött búval'ne repesszem.

Lám mint eském úgy szolgállok,
Éjjel nappal talpon állok,
Résre, ha baj, székelyt visznek,
Kérem hát ne feledjenek.

Van egy íz a szív' mélyében,
Gazdagéban szegényében,
Azt ha sérti bár kicsinység,
Rágja őrlí keserűség.

S egy pillantás, egy kicsi szó,
Méltatlan sért helyrehozó;
Igy volt lesz a székely vitéz,
Ki, bennérzett diszére néz.

De magamat nem dicsérem,
Adja más meg illő bérem'.
Csak a számon, mi szívemen,
Lelkem' nyujtom tenyeremen.

**Lovaitató huszár s a kis barna
jány,
a budai parton.**

Budán, 1842.

H u s z á r.

Jó a duna vize, jó itató lenne,
Lovam' barna jányka, itatnád-meg benne.
Megládd úgy felüdül,
Mint az ág, kiződül,
Ha van eseje.

J á n y.

Jánynak csak báránya és fejőstehene
Körül járhat gondos vizitató keze.
Lovat nem itatok,
Ahhoz kicsiny vagyok,
Félek is tőle.

Hus z á r.

Ne félj szép kis kincsem lovamtól, nem hamis,
Tűzes mint a huszár, de ha kell, szelíd is.

Ha firiset iszik,
Hozzád hajlakozik,
Szeret téged is.

J á n y.

Ugy de kend lovának éles a patkója,
Meg találnék halni, hogyha mellbe rugna.

Vagy nyomorú lennék,
Férjhez nem mehetnék,
Mit tennék húmba'!

H u s z á r.

H'á való vagy hugom? él-e anyád s hol van?
Mert te nem termettél mint látom Budában.

Tetszik szavad' hangja,
Amugy jól kimondja,
S tűz ég arczodban.

J á n y.

Emitt Szentpálon tul én Pátyon születtem,
S hogy szegény szülémet ott föld alá tettem,

Német gyerek mellé,
Magyart rakni belé
Ide kerültem.

H u s z á r.

Csak egy év még hugom, s haza szabadulok,
Rám ismersz-e? hahogy erre elfordulok.

Vagy ha Pátyon lennél,

S engem szerethetnél,

Biz' oda ballagok.

J á n y.

Akkor Pátyon leszek, mert fél telek néz rám,
A míg férjhez mennék szántja veti bátyám.

De „katonamondás

Csupa jánycsábítás“

Mondta volt anyám.

H u s z á r.

Van bizony katona ki nem állja szavát,

Buza is van a mely meg nem hozza magvát.

Hidd-el én megtartom,

Huszár hitre mondom,

Csak várj rám tehát.

Önkéntes dalia.

Tátrakiesden, nyárutó 16d. 1845.

Nem űzének, nem fogának,
Engemet úgy katonának,
Csak midőn szólt búzengelem,
Bétoborzott bús érzelem.

Árva lévén e világon,
Csak egy lelke sincs, mondám, hon.
Rideg legényt senki sem szán,
Maga legyen ura sorsán.

Hazám bizony nem is hazám,
Se telkem benn, se kalyibám.
De, tudj' Isten! hozzá huzok,
Azért mert bús magyar vagyok.

Sőt a lélek sira bennem,
A' mióta megértettem:
Mi magas volt Magyarország,
S mibe sodrá rut óláltság.

Becsületet a magyarnak!
 Zugám, s menék daliának,
 Ruha tisztos jár majd nekem,
 S magyar hirért illik élnem.

Csak mindenik állja tisztét,
 Túrva várja dolgok végét;
 Mindent jobban tegyen mint más,
 Elsáppad a rágalmazás,

S így a miként tisztességbe,
 Jöttem király seregébe,
 Szolgáltam is hív lélekkel,
 Soha se volt baj tisztemmel.

Hányszor álltam tábor szeműl!
 Eső vere, szél vett körül,
 Eszembe szállt szép nemzetem,
 Díját, szólék, itt fizetem.

S mikor tábor tüzünk égett,
 S némely pajtas háza sérzett:
 Mesét, vagy vigaszt hallottam,
 Én, még egyért sohajtottam.

Bús vagyok én, bús voltam én,
Sok csatának vérmezején,
Okát annak csak én tudom,
Ember legyen, kinek mondom.

De azért nem vártam halált,
Sőt általam, az töbre szállt,
Lelkem búját csak én tudom,
Lehet idő, hogy megsugom.

Ez volt Csenghő Endre dala,
Míg káplárrá lön általa.
Mi hát mostan? évek után,
Csenghő ur most szép kapitány.

Zászlóhoz eskütt.

Liptónjvár körül, nyárató 22d. 1843.

Szent az eskü, gaz, törője,
Tiszta lélek, teljítője,
Vagy te, rólam gondoskodóm,
El nem hagylak szép lobogóm.

Selymednek sőt terjedtében
Vidul szemem rád néztében,
Ezer pajtás a te fiad,
A merre lengsz arra halad.

Ugy megyünk mi híven alád,
Mint egy összetartó család.
Igyen bánik kötényével
Édes anyám csirkéivel.

Csakhogy mi nem csirkék vagyunk,
Mert sasokból gyüle hadunk;
Csapjon csak ránk ember fia,
Majd megérzi mi lesz dija.

Lobogj, lobogj, szép czimerünk,
Néma, még is szós vezérünk,
A mely földre vissz világod,
Hogyha nem volt, lesz országod.

Szalagodnak láng a szine,
Szakadt mássa Rózsám' szeme;
Azért vettem neki olyant,
Hogy ajkamra csókja csattant.

Csak, te és ő, kebelemben,
Hazám neve dicsőségben,
Ez az én szentháromságom,
A míg csak tart hősvilágom.

Nyalka huszár.

Sturecz tetején nyárutó 26d. 1845.

Volt nekem hon szép kalapom,
Szintugy habzott rajt' szalagom,
Pávatoll is állt körötte,
A leányság lesve nézte.

Szeb a huszár' szép csákója,
Szélben lobog kakastolla,
Vitézkötés veri körét,
S nyalka Józsi úgy tekint szét.

Hímes ködmen volt hátamon,
Egész virágkert vállamon;
Szebben áll most mente, dolmány,
A szabó mit czifrán kihány.

Volt sarkantyum, most is vagyon,
Taraja peng az utszákon,
Kinek ilyen köntös hija,
Az bizony nem Árpád fija.

Osztán most kard oldalamon,
 Király neve tarsolyomon,
 Csak van benne pénzecske is,
 Pipaholmi, kendőcske is.

S ha Szellőmre kerekedem,
 Harczi tűzre gerjendezem,
 Jártta hányja-fel csótárát,
 Kényén hordja szép huszárát.

Hallottam én magyar' hírét,
 Meg nem rontom díszes nevét,
 Hallottam én kik ócsálják,
 Nincs igazuk, hogy úgy nyomják.

Erős a hadsor szabálya,
 De a jófi mind megállja,
 Rend teszi meg, csin, pontosság,
 Józan élet, forgékonyság.

Ezért szeret a káplárom,
 Becsül, tisztel, kapitányom,
 Akárhon is falun gazdám
 Nem tornyozott még panaszt rám.

Veres csákós.

Garanszentbenedek, nyárutó 28d. 1845.

Kolostorban a barátok,
Világ színén a huszárok.
Zárdafiuk imádkoznak,
A huszárok háboruznak.

Megmenték már én sok papot,
Mert a mig ő sohajtozott,
Addig honért vitézkedtem,
Sopánkodják hát helyettem.

Egyik a mást így segíti,
Huszár a zajt eltéríti,
Hanem főkép' csak királya
Forg eszében és hazája.

Voltam én egy kolostorban,
Ajkgig usztam étben borban,
De én inkább huszár vagyok,
Mert így veres csákót hordok.

Annak ernyét meglegyintem,
Ha papomat észreveszem,
A táborság derék papja,
Huszárnak is lelkiapja.

Az ha okos, módját lesi,
S embernek jól odanyesi.
Ugy megrázza mondókával,
Mint lovamat én zablával.

Hanem a sok buzgólkodás
Helyett job a hív eljárás;
Huszároknak csak ez való,
Égbe is ez a foglaló.

És becsület oda kilincs,
Kiben ehhez büszkeség nincs,
Ugy segéljen, nem is huszár,
Hanem csupán facsiripár.

Szegény bocsátványos katona.

Budán, a városmajora szélén, őszelő 10d. 1845.

Nem tanultam én olvasni,
Hogy Őt tehát eltemetni
Hová tették nem tudhatom,
Mert nevét nem találhatom.

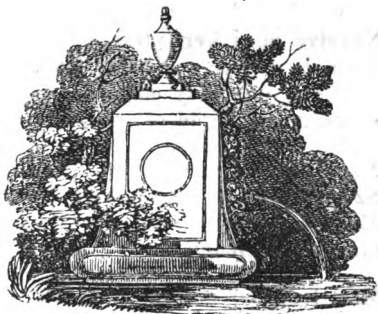
De csak megyek, mert huz vezet
Egy homályos mély érzet,
Im lerogyok sirja halmán,
Szívem szakad, reped havván.

Harmadik országban valék,
A mig Ő meghalálozék;
Siettem át egy országon,
S az alatt lön más világon!

Bocsátványom már hijában,
Hiszen ha Ő itt e hantban!
Italia, Italia!
Látod mi lett élted díja.

Uram Isten! mit csináljak,
Apámnak egy fija vagyok,
Ketteje nem rég meghala,
Engem' azért váltott haza.

De ki nekem fogadást tett,
Mátka fejjel angyallá lett!
Háború bár most is folya,
Abban mennék-el utána.

Gyalog örmester dala.

Hajualoson, őszhó 6d. 1845

Buda már csak magyarrá vál,
Magyar jány van minden háznál;
Visgálgatám mindenikét,
Kiválasztám a szebbikét.

Vitéz hadnagy volt az atyja,
Sorsa mostan itt forgatja,
Nem hijában katonavér,
Tü zről pattant ben minden ér.

Nevelve mint kertivirág,
Termete gyöngy, s keble jó ság,
Ugy viselje a jány magát,
Ritkíthatom, hidd-el, párját.

Nagy paloták' aranyában,
Szegény ember' hajlokában,
Akárhogy hányd, csak szereleni,
Igaz belső éledelem.

Mert leng bár ész kerek égen,
Szívet elád dicsőségen,
Végre is ez, megperli azt,
'S hívmagához hívet ragaszt.

Mondatlan jó, az együttlét,
Tudva egymás' szent szeretttét;
Rokon kapcsón, s kebelbékén
Diszlik világ s minden egyén.

'Tisztem' téve találkozunk,
Ártatlanul barátkozunk,
S harmatitól ha megválok
Dolgomhoz uj kedvvel állok.

Igy ligít a jányhatalom,
Együtt jó a két társalom.
Csupa nőlény, csupa férfi,
Ember rendét nem űti-ki.

Mind csak zárdás, összetompul,
Katonatöm elszilajul;
Mert mindennek vész, a soka,
Elegy az ég' ajándoka.

Hogy majd később mi történnék?
Mikor hadnagy uram lennék;
Sorsa hányja a katonát,
Valamint más ember fiját.

Bakancsosé.

Margitszigetén, őszhó 10d. 1845.

„Félre baka! megrug a ló“
Hányja némely huszárficzkó.
Ne beszélj így a menykőbe,
Férj meg huszár a bőrődbe’.

’Sz a gyaloglás, ép kézlábbal,
Nem a világ, pajtassággal;
Dal közt szó közt ember csak jár,
S határt vált-fel ujab határ.

És ha meg van az állomás,
Szobában vár nyugni, szállás,
Szép menyecske jó mint segéd,
S izibe kész a jó ebéd.

Osztán hűsre vagy fűtőre,
Dől a legény pihenőre,
S minden ere duzmad benne,
Mintha ujult termés lenne.

De, huszárnak palotája . . .
Csak ott, hol a ló' tanyája;
Mig ő tisztít még, a gyalog,
Szép topányban már rég, ragyog.

Mindent megedz az akarat.
Midőn baka mind csak haladt,
S eljuta kétszáz mértföldre,
Büszkén néz önerejére.

Ott szólít-meg egy híg szellőt,
Menne lengni anyja előtt,
„Hogy birand még látására,
Visszatérni valahára.“

Mert ha vész van bár csatában,
Ugy bizik ő szuronyában,
Hogy két s három lovas körül,
Nem ő, hanem mind az terül.

Magyar hadaké.

Budán, őszhó 20d. 1845.

Magyar király táborában
Vagyok én hív katona,
Koronája' birtokában
Van szülőim' szép hona.

Magyarosak öltönyeim,
Tudj' azokat a világ;
Hirük' vivák elődeim,
Huszárság és gyalogság.

Felkapák a tollas csákót
Nyugat s tenger fiai;
Igy termének utánazót
Az ős nagyhon kardai.

Magyar nemzet' törvényéből
Rendel velem a király,
S az ötvenkét vármegyéből
Elé, magyar hada áll.

Akármi nép seregletét
Magyar' neve czimezi,
Akármelyik' vitézletét,
Magyar király díszezi.

Igy képezik aprób folyók
A hatalmas nagy dunát,
S követik mint összeállók
A természet' rendsorát.

Sokféle fa tesz nagy erdőt
S egy néven nyul sátora,
Össz'ültetnek külön szőlőt
S együtt erős lang bora.

Mért zugjon hát itt egyedül,
Osztakozó nyelvzavar,
Nézzük egymást testvérekül
Fogytig legyünk mind magyar.

Ha kedves hölgy bántja szived',
Nem vizsgálod szólamát,
A tót szőkét úgy öleled,
Mint a horvát s rácز barnát.

Oláht magyart tánczban lejtet ,
Ugy németet, a vitéz ,
S akárkit, ha rá szert tehet ,
Pap elejbe is idéz.

Magyarország több népsége
Igy foradjon hív éggyé,
Serge' csatás dicsősége
Itt ugy is csak magyaré.

Annak fülde ad ótalmat
Betöltött tiz év után,
Egy hon nem tür hét hatalmat,
Vagy átok csügg a hazán.

Magyar nyelven szólítsuk hát,
Édes pajtás! mind egymást,
Rajta! kezdj rá, ki nem tudnád,
Tapodjunk szét megoszlást.

Egy a király, ki parancsol,
Szolgálja egy lelkület;
Különhuzó, ármányt titkol,
Közre élni, becsület.

Magábaszált szökevény.

Óbudán, őszhó 21d. 1845.

Be bolondot tettem!
Hogy hitemet elvettem,
Szép sorban állt vitéz valék
S hajloktalan betyár levék.

Mérgem' kibocsátám
Az igaz, de mi viradt rám!
Boszúm már most nekem fordul,
S tüzes nyila belsőmbe ful.

Félelem közt, lehem,
Szaggat, gyötör, bujt, hajt ehem.
Kérjek? lopjak? vért eresszek?
Hátha osztán rajta vesztek.

Uram fia! mi ér?
Előttem űr, utánam tér.
Ugy kapkodok hátra s elé
Mint Bernát a menykő felé.

Eléb bizony job volt,
Korcsmán ember el eldalolt;
Pajtásokkal vígan szólott,
S takarodón takarodott.

Lesüthedd most fejed',
Hogy ott sutban lelhesd helyed'.
Kémlel, a ki fogdbért áhít,
S küzdve, rajtad jókat rándít.

Vagy csalj, rászedéssel?
Tudja, minek öltözéssel,
Hol van a pénz igaz uton?
Átok sulyzik a furfangon.

Csak szob seregleni,
Fegyveresen tündökleni,
Mintsem paraszt rongy ruhában
Kovályogni vad pusztában.

Szeretőm is elnult!
Kiben szívem meg megujult.
Mindig kére a galambom,
Tegyem, mint kell, hivatalom'.

S elhagyám hirtelen!
Fűzfa lettem, leveletlen,
A mely jány most velem járna,
Még zabnak is alja volna.

S hát mind csavarogjak?
Ha kergetnek, csatangoljak?
Medvént üljek barlangokban?
S csak lapongjak kis kunyhókban?

Vész, ha mint őrt ére,
Megént más állt ő' helyére.
Még is mondtam „legyek szabad!”
S most van még itt a „hadd-el hadd.”

Zsivány üzni egykor
Engem ütött többel a sor;
S íme, éji tüze mellett,
Ő tör nekem most kenyeret!

Job volt a királyé,
S dolgom díján a magamé,
Ha kikérték, egy két forint
Veré markom' munka szerint.

Hamar lesz így végem!
Bevallom hát önként vétkem.
Keveseb lesz a büntetés,
Igy szól, mondták, a végezés.

Intek minden pajtást,
Várni rendben válakozást;
Job a türés erőszaknál,
Kivált király hű fijánál.

Sérvitézek.

Buda, őszhó 22d. 1843.

Egyik.

Ne hijj engem „aggastyánnak,
Megfelelek én még jánynak,
Aggastyán a vén Agoston
Ki már törtgém az ó kuton.

Másik.

S mit jelenthet „agkatona?
Csak annyit mint „a katona.“
Nyelven akad kiejtése,
Zengő legyen szó' lejtése.

S még fiatal vagyok én is,
Csakhogy átjárt egy golyóbis,
S ezért érjen, agnő, kofa,
Ageb, aglant' sánta sora?

Harmadik.

Mire való a ,hadastyán,
Tán ugy volna mint: borostyán,
És Alattyán, szattyán, Bottyán,
Hartyán, gyertyán, megtoportyán.

Hagynál békét nekem azzal,
Ne keresztelj gizzel gázzal,
De helyestt mint jó plebanus,
Vagy legyek csak invalidus.

Negyedik.

Rokkant volnék? rokkant a ló,
S ahhoz lennék hát hasonló?
Fojtsd gégedbe rokkant szavad',
Kezdni ujat csak jót szabad.

Egész had.

Magyarnak, ki hazát szerzett,
És vitézül győzött vérzett,
Akármí ha megsértette,
Sérvitéz a nevezete.

Vitézek! szól a sereghez,
Okos, magyar ezeredes,
Vitéz hadnagy ur! s kapitány!
Szól a legény mind valahány.

Hej, a „vitéz“ szép magyar szó,
Lankadtat is feltarajzó,
S ifjat vént, ha sér keserít;
Ne ragadd-el e szép nevét.

Legyen kedves emlékezete,
Hogy vitézek közt élhete.
Magyarország katonája'
Czimét, hagyja-meg viszálya.

Bárdos Gáspár 1809ben,
mint Borsod vármegyei felkelt nemes
gyalog.

Pesten, az ujjépület körül, őszhó 25d. 1845.

Hallgass immár, — az ebattát!
Hogy nem fogtam jól a puskát,
Ki a menykő? lő vitézül,
Tüzkövezett kakas nekül.

Dühig őrlé kebelemet,
Akként látnom nemzetemet!
Csak készség és nagy figyelem'
Díja lehet a győzelem.

Nem igaz, hogy nyulak lettünk,
Mert dicstelen elszéledtünk;
Kiszedjük a sárkány' fogát
Ha tűz tartja Borsod' hadát.

'Sz oda sujtám Alvinczynak,
Min bősült-fel ezer finak.
De ő is már mit tehet?
Fegyvertárhoz nem férhete.

Velőnk volt a vezérnádor,
S csak azért is mint a zápor
Hullott volna franczia is,
Ha még olyan dalia is.

Hiszen köztünk honol Budán
Öskirályink rombolt halmán,
Melynek vesszen hogy csorbája
Szintugy peng e hon szablyája.

Hejh! tőröblü vagy ég üre!
S a búbanat melyet szűre
Házam' bukta szívemen át,
Oly roppantott, bé nem fognád.

Hogyha látom a csillagot
Mely sergűnkre leragyogott,
Öklöm most is mindjárt tömül,
S karom boszús kardra feszül.

Mert ily seb csak úgy mosandó ,
Honé lévén , nem mulandó.
Mindig bús a se-se élet,
Gyász az összekuszált nemzet.

Tiz éve leszolgált palócz katoná.

Vezérhalmon, őszhó 27d. 1845.

Ángya.

Hozta Isten a falonkba
Están bátya, hajlokonkba!
Ugyan már most nyáron telen,
Legyön velők egy kenyeren.

Maga.

Fogadj' Isten, szép kis ángyam,
Lefolyt im már tiz évsorom,
Hittem, hogy jó szívvel láttok,
Nem csalódtam, úgy fogadtok.

Öccse.

De hát mért ne? a mink vagyon,
Édes eggyel közös vagyon.
Beszéljen majd sokat nekők
A' mit látott 's mi nem értők.

M a g a.

Im pénzmag is jött zsebemben,
Egy pár tinó járt eszemben,
Oszteg a szép menyecskének
Piros czizmát is vevének.

Á n g y a.

Ejnye, bátya, be jó maga,
Életönknek uj csillaga,
Nezze csak e kis fionkat
Hogy deszéti-fel házonkat.

Ö c c s e.

Bátya nevét irattuk rá,
Aldását most adja hozzá.
S ha maga is beáll párnak,
Gyereink majd együtt járnak.

M a g a.

Be boldogul szolgáltam én,
Nemzetönknek serge élén,
Be szerencsés leszek már hon,
Im e palócz őshatáron.

Világlátó s járó valék,
 Nem tudtakat tapasztalék,
 Mondtak neköm ezörfélét,
 Majd leörlöm szögétvégét.

Pihenjem-ki csak magamat,
 Eléadom szándokomat,
 Mit üditsönk gazdaságban,
 A hogy' lelém más országban.

Mert szemöm nyílt javítani,
 Nem mindent csak ösént hagyni,
 Kezük kezdte, miénk mozgassa,
 A világot ész forgassa.

Ö c c s e.

Maga legyön hát már fejönk,
 Egész haddal mi engedönk;
 Hanem gazda, vendégségre
 Még én leszek, megjöttére.

**Tüzőrségi huszár ,
szabott állomásra menette.**

Budán, őszhó 28d. 1845.

Dalom volna tarsolyomban ,
Elé vele bánatomban ,
Hadd legyíntsen enyhet reám ,
Míg lépéste meg, jó paripám.

Tüzőrségen valék Budán ,
Szeretőm lön ott egy szép ján ,
Ugy megragadt szivélyemben ,
Hogy mind lebeg képzeltemben.

Nem vala tűz Budán-Pesten ,
Mig őrzetül álltunk résen ,
Kebelembe gyújtott a' ján ,
Mert ezer kecs, testén arczán.

De győzött is huszár uram,
Viszontérzet diadalmam,
Búm csak azért lelkem sérző
Mert messze én, s távol van ő.

Száz meg száz jány közt az ember,
S elhullámzik mint a tenger,
Egyet külön csak egyszer lát,
Mindjárt érzi rá, villanyát.

Tőle meg nem válhat elme,
Egész létnek új élelme,
Mint a gyümölcs fűg indáján
Ugy forad-el a szív táján.

Magyar huszár német jányt fűz!
Mondod, mivel budai szűz,
De ne mond, mert új hajtásu,
Ez pedig már honszabásu.

Nagyob baj a Lehetetlen!
S együtt kies és kietlen.
Nem vagyok bár kámzsás barát,
Nem engednek kardhoz arát.

Budai fény! magyar jányom,
Tűzőrségi szent zsákmányom,
Legalább vedd leveleimet
Majd, és küldjed szép tiedet.

Vidám sérvitéz.

Pesteu, őszhó 29d. 1845.

Becsben voltam ezredemnél,
Tiznap többel harmincz évnél:
De, hogy időm ötvenre jár,
Fiam! mondták, elmehetsz már.

Elmentem, de királyomhoz,
Leborultam lábaihoz,
Adna holtig más kenyeret,
Mi hiv vitézt eléltethet.

Adok, fiam, szólt a király,
Valamelyik sóházamnál,
Tudsz te írni papiroson,
Megállsz ott is jól a gáton.

Magyar király, magyarait
Védi mint a sas, fiait,
Szóltott urunk, és még hozzá,
Enyelegve ezt is csatlá.

„Tenger fiam van, lássátok,
Sokat egynek nem oszthatok,
Ihatsz jó bort, éghet pipád,
Lesz vasárnap tyukos laskád.“

S biz én csak elélegelek,
Jó kenyérben jókat szelek.
Hajszálím közt van egykét ősz,
De még senki meg nem előz.

Ujoncz öcsém! ne feledd ezt,
Jót a' király el jól ereszt.
Jámbor megél az eléggel,
Sok az elég, egészséggel.

Mérsékes vitéz.

Bonaföldén, őszhő 30d. 1845.

Lám megmondtam, úgy-e pajtás?
Igy üt-ki a sok dorbélyzás,
Ott fetreng már nyavalyában
Posgás öcsénk a kórházban.

S adják-ki most az Indulót,
Itt kell hagynunk szegény Ferkót,
Mi vigyázók megeredünk,
A jó Isten leszen velünk.

Igaz, ha az ember veszi,
Szállékony a sorsnak szeszi.
Fénylünk, s hajtunk buborékot
Kapjuk csapjuk az árnyékot.

A katona' bölcselete,
Világ' okos éldelete,
Csakhogy billen, a mi, méri,
Gyönyört mérge is késéri.

**Ki a szerét eltalálja,
Az az élet' jó gazdája,
Tanuld-meg a töltés' csinját,
S nem szakasztja-el a puskát.**

Tábori magyar zengelem.

Kelemföldén, őszutó 2d. 1845.

Ez az enyém! mit most fúnak,
Ez vet véget bágyadt bának.

Csillagot szedet velem :
Édes bánót olvadoztat,
Büszke lejtire lángadoztat,
Ez a magyar zengelem.

Végig reszket ereimen,
Világ nyilik érzelminen,
Szintugy szedi lábomat;
Könyeb a test, hig a lélek,
Parázsombol uj lang leszek,
Nyulni érzem karomat.

Mintha árviz mosta sziklán
Csüngne ember zaj' tódultán,
Képezi e hangvihar;
S ember neki keserednék,
Hogy így-úgy, csak menekedjék,
S ezt sugnák: ne félj magyar.

Az arszlán is pihentében
Bár elszendül ketreczében
S gazdájának csókot ad;
De hangot sejt pusztájáról,
S vasát zuzná-le magáról,
Hanem ész nincs, — csak riad.

Okost érlel a dallamár,
Mint gyümölcsöt a napsugár,
Zengelemben, hatalom;
Szár az elmét megszívesít,
Torhadt szívet fellelkesít,
Dűhből válik irgalom.

Katonának czimerzője,
Táborában enyhítője,
Csatára meg tarajzó.
Békeségben fennyen meggy rá,
Népet bámra csődít hozzá,
Mint egyházba harangszó.

Halljad csak, most jött a java,
Most került-ki nyitja sava,
Itt vilámlék a langész,
És alkotó szép szeszére
Szárny nő kiki érzelmére,
S a pulyaság, porba vész.

Magyar zenét a magyarnak,
Gyalog szálnak, szép huszárnak,
Az porozza-fel tűzét.
Az Istenre! ne fojtsd-el azt,
Ne tedd a mi hősit hervaszt,
Neveld a hív nemzetét.

Ereszd a csert sudarának,
Fedeltartó gerendának,
Csonkult fenyők rut romok.
Népnek ismerd véralkatát,
Ahhoz mérjed szabályzatát,
Int az óvó lelkiok.

Gyalogságnak sarkbamenőt
Jártta körét felrezzentőt,
Csattogasson magyar dal;
Lobogtassa huszár' tollát,
Nyerítesse vidám lovát
Honszellemű rivadal.

S úgy hizelgje-ki az édest,
Dörrentse az innepélyest,
Fuvolya és harsonya,
Hogy tetőtől talpig járjon
S bűnak magván is túladjon,
A megihlet katona.

Szép gránátos.

Ujlakon, őszutó 4d. 1845.

„Ott az enyém“! nézd csak Julis,
Mondá hévvel a szép Maris.
Gránátos had mikor jöve,
És alatta a föld renge.

„Ejh gonosza, sok közől is
Ugy kiveszed“ szóla Julis.
Mert a tömör zászlóalja
Ment Budárol a Rákosra.

Egész erdő medvesüveg,
Mint langfedő setét felleget
Kormollék a két jány mellett,
S a szuronyfény csillagár lett.

Egy szál fenyő minden legény,
Csupa földi, nem jövevény;
Valahánya pödri bajszát,
Csinos bakancs fűzi lábát.

Magyar zene lejtetére,
Rakja léptét könnyű vére;
Észbe jut rá a rengeteg,
Melyben rejlik vészfergeteg.

És Marisnak gránátosa
Mint a sereg szép pirosa,
Egyet vágott rá szemével,
Kebelének hív lebjével.

De már e más! ejté Julis,
Volna ilyen bár nekem is,
Nem adnám ötszáz forintért,
„Hát én, szól az, öt ezerért.“

Káplár leszen karácsonra,
S tiz krajczára jár egy napra,
De felebbre ha menne is,
Kedvében lesz, hinném, — Maris.

Ersike s a győzőszemű dalia.

Szentgellért hegyén, őszutó 6d. 1845.

„Kő vagyok-é, fa vagyok-é?
Elek-é még, vagy halok-é?
Mind nem tudtam, mikor Jósám
Végbucsuját ejté hozzám.

Ezeredét mert elvitték,
S őt is menni kényszeríték;
Győrött van most a szép fiú,
Derék anyja szülte ifjú.“

Panaszoló gyöngy Ersike.
S az ujból jött had' egyike
Reá vetvén győző szemét,
Ersi nyujtá sima kezét.

Hamarsíró, hamar feled,
Virág a jány, hal és éled.
Hizelgésre esze tánczol,
Fűzni szeret lánczra lánczrol.

S a hígvérű Ersikében,
Ujult csillag kelt fényében,
Játszi bohó kis barnája,
Csak uj hősét babirkálja.

Győzőszemű hallogatja,
Milyen Ersók indulatja.
E csak félrab délczeg egy fő,
S határozata ekképen jó.

„Terengette szép tündére,
Ragad az ember szemére,
Reá illik az a dallam,
Mit keríte költérhajlam.

„„Nem anyától lettél,
Rózsafán termettél;
Piros pünköst napján,
Hajnalban születél.“ „

De csak foszló lágy patyolat,
Mely szellőre is már szakad.
Hogy elejté szegény pajtást!
Helyembe így szédítne mást.

Csak jövőtény fut szét hamar,
Csapodár jány' esze, zavar.
Ha daliás a katona,
Szívét hívnek adja oda."

Kis Ersike, ládd hogy' járál,
Maradj győri szép ifjadról.
Győzőszemű oly várat vív,
Melyet harcczal véd szilárd szív.

Táboritüz körüli 1813bol.

Budán, őszutó 10--15d. 1845.

Visszatörlés' dörgő sora
Villant már Napoleonra,
Egymás után veszte csatát,
Népek üzték fényes nyomát.

S mivel Osztrák' uj császára
A magyarnak meg királya,
S azt ha bántják, ez, jobb keze,
Ezt ha sértik, az, reteze.

Magyar király is hadait
Vitte védni, austriait.
Őt felségnek seregében
Volt a magyar, hív tisztében.

S Kinzig folyó s Majn partjain
Hanau' sík homokain
Mint az égen, a csillagok
Terültek-el a táborok.

S míg vezérik így nyugatták,
Napoléont árgoválták,
Magyarok is éjelenként,
Tűznél ültek több tizenként.

Ki hevert ott, ki karattyolt,
Sütte főzte a mije volt.
Ujonczaik kik jövőnek,
Uj világot szemlélének.

„S mikor mondja-el már tehát
Pál bátya! azt a szép csatát,
Melyben kéd is Lipsziánál
Sebet kapott, de még helytt áll.“

Kérdé Ferkó, ama virgoncz,
Sapka félre csapó ujoncz,
És körötte tiz pajtástol,
„Halljuk“ hangzék egyik mástol.

Hm! öcséim, terengettét,
Szól, pödrintve bajsza végét.
Elmondja hát Pál bátyátok,
Fát a tűzre, hallgassátok.

A franczia kemény csapat
Egy majorba úgy bétapadt,
Hogy ő bátran kilőhete,
De rá, senki nem üthete.

Ezt hát eléb kipörkölni
Kellett onnan, vagy leölni,
Csatán csak ez fordíthatott,
Győzélyt egyéb nem nyujthatott.

Ferencz urunk, s a muszka czár,
Burkus király tudták ezt már,
Tanakodtak a császárok;
Száguldottak a futárok.

Muszkát küldtek a majorra,
Rohant az nagy sivakodva;
A francziák vissza verték,
S helyüket még szélesíték.

Noszoltak most burkust reá,
Fennyen fogott ez is hozzá;
Dicsekedést gyalázat ért,
'Jába küzdtek a majorért.

Hallszott, hogy a mint ez rohant,
S kurjongása szintugy csattant,
Sugta volna, fővezérünk,
„Majort ezzel sem cserélünk.“

Ránk mérték most a halálsort,
S a gránátos magyar tábornok
Komorítá tompán dobunk,
S így szólt hozzánk hős őrnagyunk.

„Vitézek! hogy mik történtek,
Mélyen tudja, mindenitek,
Ama dombrol néz királytok,
Major mienk! vagy meghaltok.“

„Rajta magyar“! volt hangjára,
Elszánás vitt bús esatára,
Minden ajak zárt maradott,
Csak a siket top top hangzott.

A hogy' első durrantánk rá,
A menydörgés semmi hozzá.
Franczia meg úgy fogadott,
Hogy a föld is megrázkodott.

Mint gyökeres erdőtömeg
Állott a frank sűrű sereg;
Mint ágtörő, gyökteperő
Valánk mi meg szélvész erő.

A szerencse váltva játszott,
Hozzánk s hozzá is cikázott;
Németföldön frank csataszó
És magyar volt egymást zuzó.

Majd halottin jött már nekünk,
Halottinkon mi rádöltünk;
Én is, más is sebesedett,
De a major a mienk lett.

Láta futást hát királyunk,
S köszöné azt hős őrnagyunk,
Két korona néze még ránk,
Mi önérzet közt hallgatánk.

Gyulainak vezérünknek
Tudtán híren győzelmünknek,
Gyönyöre volt Magyarország,
Hogy onnan e daliaság.

Én is élém örömömet,
S türömolajzám sebemet;
Kössék, vélém, majd azután
Jobban bé, a győző' balján.

Mit mondok még, vitéz ifjak,
Azt, hogy mikor indítottak,
S léptünkben nem rikótozánk
De lemondó vala orczánk.

Gyulai megjövendölé,
Hogy e major a magyaré.
S jó pajtás bár sok elesett!
De a major mienk is lett.

Pedig mi e hiedelmét,
Sem vezérünk' ígéretét,
Szent öcséim, nem tudhatók,
Ugy-e szép hogy megtarthatók?

Mondom is én azt tinektek,
A magyar név előttetek
Tiszta legyen mint a virág
Melyt ma nyilva lát a világ.

Langja süsse kárhozatnak,
Sugarát ne lássa napnak,
A ki mocskot hágy fegyverén
S Magyarország' hírén nevén.

Egy se szökjék ellenséghez,
Szánó legyen föld népéhez;
Zömöküljön a csatában
Bizzék sorsa csillagában.

Lopást hagyja a zsványra
Ugy se férne kincs, bornyára.
Hős, mindenét elvesztheti,
Csak maradjon becsületi.

„Éljen bátyánk! Mesélő Pál,
Ki vitéz volt a majornál,
Az ujonczok kiáltották,
S Pál bátyjukat czirogatták.

Ferkó ujoncz azt kérdezé,
Az őrnagyot mely föld szülé?
„Annak illik mondá a kard,
Jól rajtázza-fel a magyart.“

„„Dunántuli gyerek biz' ő
Székesfejérvári erő,
Feleli Pál, ottan a lég
Magyar mérget táplálgat még.

Királyaink' szent hamvira
Hányt ott szégyent, török csira;
Azt lemosni világ előtt
Folyvást égjen magyar szülött.“ „

Hát Pál bátya hová való?
Kérdezé még Mogor Ferkó,
„Baranyában születtem én,
Szólt az, Mohács' bús mezején.“

S lön itt hangja tompa mellé,
Vagy mint kutba dobott kövé.
Többi is mind csendbe merült,
Tudták, e név mibe került.

„Lássátok, felviharzott Pál,
Rosz vezér mit tett Mohácsnál,
Egy ész, gyakran egész ország,
S az, általa por, vagy nagyság.“

„Bár nem jártam hat iskolát,
De, ki érzi a józanát,
Hallásból is kikapja ezt,
Rajt a méh is önkényt ereszt.“

„„Hisz’ az embert mindig gyurják,““
Pálnak régibb társi mondák,
Csak nem marad keletlenül
S katonaész kiélesül.““

Most a társak öte hata
Egymás után szólalgata,
Kik mind eddig hallgatának
Várván végét Pál szavának.

Azt a majort mi illeti —
Mondá csendben, Dargó Peti,
Majorkodtam ám ott én is
Vitéz voltam s keresztyén is.

„Húsz aranyka került hozzám,
S felét hamar annak hajtám
Kinek jobbát leejtettem,
S elterüle körülöttem.“

Én mond Andor, vaddá levék,
Barátomat hogy kilövék,
'Tán tizen is boszúm' állám
Oly kedves volt hívem Miskám.

Hát engemet, v e t é G y u r k ó
Mért nem említ-meg? Pál bátyó,
Nem vagyok én oly szós mint ő,
Csak hallgatva búsan tevő.

Hej, barátim, végezé Pál,
Jutalmazás nem rajtunk áll;
Zászlóal ha győzött egész,
Mindegyinken van dicső rész.

Piszkos a ki bepiszkol mást,
És, — mért furnánk hir lerántást?
Tenyerünkön az életünk,
Megyünk, lövünk, győzünk, esünk.

Husár ezredes.

Gyömrőn, őszutó 21d. 1825.

Bizony szép egy huszár ezred!
Elnéztén a lélek ébred,
Harczib ruhás nincs annál.
És — tőlem függ vezérlése,
Ezer s több száz' jellemzése,
Éltem legfőb ormán áll.

Ha szívem nincs ezredemen,
S dir dur pattog csak, nyelvemen,
Nem érdemlem polczomat.
Nézzem hát csak átvivőnek?
Bár mondjanak kegytelennek,
Undokítsam nyomomat?

Kedves huszár ezeredem!
 Ha benned így büszkélkedem,
 Érezzed is keblemet.
 Szigorú az, vad makacshoz,
 Nyájas, híven eljáróhoz,
 Becsül pontos tiszteket.

Kengyelből száll-el parancsom,
 Miként jónak azt találom,
 S kantáros hőst vár s kíván;
 De nem lobbant arra önkény,
 Hanem szavam, haditörvény,
 Mely legfőbb ur katonán.

Bár soha ne kényszerítsen!
 Csorbát magán egy se ejtsen,
 Önbecs legyen a szabály.
 Élénk virgoncz huszárságom!
 Bokrétázva az a napom,
 Melyen a rend a király.

Ki szülei' körében rossz,
Hadsorban is aljas, gonosz,
Jó vér akárhol jeles.
Dicső hazám neveld fiad',
S ha kardjával hies, hadad,
Legyen kara is becses.

Tűzött czélem hát én nekem,
Hogy önértet tartsa sergem'
S érdemdíjba bizalom.
Sér ne szurjon dicsérezelmet,
Díjt ne kapjon mint kegyelmet,
Során keljen jutalom.

Katonánál nincs különbség,
Kit szült pórság, kit fényesség,
S hogy' imádja Istenét.
Ki életet áldoz honért,
Minden percze foly királyért,
Tőstént add-meg érdemét.

Rajta! ekként, huszárvilág!
Nincs így czifra nyomorúság,
A kiválót cím űti.
Minden fokot megnyomtam én,
Tudom mi forg a szerencsén,
Mely bélyegét rásűti.

Csak készlellek benneteket,
Tartsatok szép illedelmet,
Mely emberbe nemest olt;
Ország, mely ád s tart katonát,
Díszőreül lássa hadát,
Jaj ott, hol ez csak rossz folt.

Az a király' hív szolgája,
Ki becsület' kész órája,
Mutasson ez, igazat.
Az a legény a derék szál,
Kit, szállásra ha másra áll,
Jó gazdája megsírat.

**Atyafiak, szép huszárok,
E dal legyen bibliátok,
S tegyen vidámbátorrá,
Magyar ezred' magyar őre
Szólít benne díszmezőre,
Szivüljete holtig rá.**

Huszár tanács, gyalog szövetség.

Budán, télelő 4--6d. 1845.

„Megmondotta ezredesünk,
Huszárokul milyek legyünk;
Értettem én hova vágott,
Az én eszem régen járt ott.“

Szóla Gerő, deli pajtás,
Vele lévén nyolcz olyan más,
Ujab kornak neveltei,
Magyar vérnek ékesei.

„Mi tagadás, rám is hata,
Ezredes ur parancslata,
Magyarország' becsületét
Illeti, és — huszáriét.“

Felelt Endre, mély érzéssel,
Melyhez vért ad kényes kebel.
A többinek piros arczát,
Szégyen mérge villámlá-át.

Ugymint, ejt é Gerő, „birünk’
Naggyá tevé bús fegyverünk;
De azt őrlík az országban,
Vadak vagyunk állomásban.

Csendesebben derül a ház,
Ha benne cseh, s német tanyáz,
Szegény magyar atyánkfija!
Épen reánk zúg panasza.“

„„Hazug hir, k íált a lang Bedő,’
Más nyelvű is van veszekvő;
Azt embere válogatja,
Milyen módja, véralkatja.

Van csigafi, mely türelmes,
De a harczban, ijedelmes;
Tudok népet vállvonítót,
De lelsz benne hideg zsidót.

S ha van köztünk egy hasongaz,
Bolondfejű, betyár, pimasz,
Már az egész a hon’ lomja?
Magyart most az ág is nyomja!“ “

„Beh szeretem haragodat,
Nevünkért felpattantodat;
A tisztának pelyh is nehéz,
Mondá Gerő, deli vitéz.

Annál inkább törekedjünk,
Sőt most töstént szövetkezzünk,
Hogy a huszár már ezután,
Békeangyal lesz tanyáján.

Keseríté, eléb, mondják,
A legényt, hogy éjjel fogták,
Hajdu uram megtaglalá,
Kötélből állt zászló alá!

Holtig kellvén nyögni buját,
Vérmesbnél az, dühbe ment-át,
Mért kujtorgjon csupán csak ő?
Zugta, és lön gyújtó, verő.

S vérünkben már, hogy, előttünk,
Csipőnkre ha kardot köttünk,
Ki azt nem hord, mind parasztság,
Diófaig mienk a világ.

Ur, azt hányták, a katona,
S földnépre mint ur csattana,
S ur és paraszt a parasztot,
Nyeste véste mint harasztot.

De emberbe Isten szállt már,
S a közösjog felváltva jár,
Méltolat és illendőség
Diszeig, visz a neveltség.

S tizévre most a sorshuzás
Csak annyi mint világlátás;
Paripás léssz, kitanítnak,
Csínhoz rendhez szemet nyitnak.

Időd telve, haza mehetsz,
Szép menyecskés gazda lehetsz,
Mit kinezni hát így gazdád',
A kit egy sor köte hozzád."

Belérszolt itt a nyolcz pajtás:
„Helyes, mind ez eléadás."
Legszebb langnak közepette.
Endre meg most ezt pengette:

„Torkunkra for halasztanunk,
Körmünkre ég mulasztanunk,
Kössük-le mi, igaz lelkünk’,
Hogy job birre törekedünk.

Burján között a viola,
Töviséről száll illata,
Gond menti-meg a virágot,
Ha melőle metsz rosz ágot.

Fogadjuk-fel mi kilenczen,
Terjesztünk az ezeredben,
Hogy a tizév becsülettel,
Teldegeljen mindenikkel.

Maradjon a huszár, virgoncz,
Még pajkos is lehet, ujoncz,
Hordja nyalkán szép csákóját,
Csörögtesse sarkantyuját ;

Se szép szemtől ne irtózzék,
A legjava borból igyék,
Fütyülgesse szob szob dalát,
Ropva járja-el magyarát.

De szerével ejtse mind ezt,
Ennyire a tiszt is ereszt,
Csak ne duljon mint a féreg,
Ne barmítsa harag, méreg.“

„„Sőt ha leend uj szállása,
Volt gazdája megsirassa.“
Halszott Dargó Pál' szájából
Ezredesük' dallamából.

Jól van jól, folyt a tanácslat,
„Tudja-meg mind a nyolcz század,
E szépet mit most végezünk,
Becséléseért gyulong tűzünk.

Egyik a mást fogja szaván
Munkálni az egész' javán,
Megmásítót átok érjen,
Pajtást hivet 'jába kérjen.

S a ki huszár, enszivében
Tartsa-meg ezt, kelletében;
Törvéynél job a belerő,
Törvényt feldönt a vakmerő.“

**Bedő végzé: „Én megállom. —
S intlek egész nyelvrokonom!
Kölcsönbecslést végy közüdbe,
Ördögöd' bujtsd ellenidbe.**

**Markold s hányd azt a hírt, pornak,
Mely regéli magyar sornak:
Az egymásra agyarkodást,
Menyő üssön ily gázolást.“**

**S csákójához kapta kezét
Bizonyítani hív érzetét;
Más nyolcza is tön hasonlót,
Felszenteltek kilencz csákót.**

**„Mit csákóztok jó pajtások?“
Kérdék nyomban a gyalogok,
Kik vagy tizen épen jöttek,
Ők is csákós fővel szépek.**

**A huszárok elbeszélék,
Fogadásuk' mire tevék,
S biz' ezek is felgyulának,
Becset adni kaszárnának.**

De, nem csak ott, szólt közülök
Egy kis pörge bajszu zömök ;
„Huszár, lovon hordja becsét,
Mi meg gyalog terjesszük szét.

Hát nem visznek faluzásra ?
Ott is van tér szép szólásra,
Magyar pedig azt szereti,
Nyájas reá feleleti.

S hála hogy ily könnyű, vére,
Sok bajának feledtére,
Ujjá ezért születhető,
Ezért el nem enyészthető.

Az örege vesztést sirat,
Ifja meg új győzést forgat,
Látod csíkok ficzkandását
Eszmék örök buzongását.

De ily' vérnek egy, nagy baja,
Hamar ígér, hamar bánja,
Mit ér pedig, puskapor lob,
S ágyu is kell ha perg a dob.

S ígért szónak az ágyuja
Teljesítés' kellő sulya,
Szalma ha ég, csak, csak pernyez,
Vas ha égett, még vasab lesz.

Gyulnak itt is dicsen kapók,
Szépre topban kezét csapók,
De sebjük a hogy' ülepszik,
Meg a régi manót űzik.

Csakhogy e cél édesítő,
S többség lesz rá lelkesedő,
Ki a többbit mind izgassa
S feledkezőt hurogassa.

Eggyek teszik a világot,
Selejtje szül csak agságot.
Ha meggyul az egész erdő,
Csalitja is együtt égő."

Lássa-meg az ember fija!
Hogy jár e kis zömök' bajsza,
Mondák a tollas huszárok,
S jobbuk' kezdék nyujtaniok.

„Éljen a szép huszár sereg,
Zömök' nyelve, erre pereg.
Hogy szent legyen gondolata,
Védje hon' uj sarjadzata.

S azon érzet a biztató,
Hogy, a vágy ki nem írtható,
Mely leng ősink' dicsőségén,
S magyart szűli anyja büszkén.

Bolond a ki azt csufolja,
Ért gyümölcsnek, az a hamva,
Ha ölöd a lelkesedést
Megkezdéd a néptemetést.“

Ámult erre valahánya,
Egyik baka ejté rája,
„Ugy-e huszár! van minékünk,
Katonánakállt püspökünk.“

Jól végezte tanodáját,
Nem rég kezdé hős pályáját,
Közlegényből leszen mondja
Török szakad sereg nagyja.“

Szólt a zömök „s mi rossz ebben?
Ki mellett szép hír nem lebben,
Embernemnek lágy pudvája,
Csak irigység ne torzálja.”

„Ugy van, öcsém, gyalog pajtás,
Riadt Gerő és a nyolcz más,
Magyar király hadosztálya,
Nem csak pápakatonája.

Tréfaszóban sok igazat,
Mond az ember, vagy elcsusztat;
Mit komolyan most végeznék,
Vigan lehet bennünk élénk.

Századosunk elejébe
Viszem én ezt melegébe’,
Derék ember az a talpán,
Örvendni fog e hír’ tudtán.”

Hisz’ ügyeljen csak az rája,
Merő dísz lesz katonája,
De hogy’ is ne? tisztében áll,
Ő szabályoz a sodramnál.

Lódintotta, Bedő tüze,
 Ki csak valót üzefüze,
 S ki is ejté azt magyarán,
 Így szülék őt Tisza partján.

Most a dunántuli zömök
 Csörgete rá, mint a hörcsök:
 „De biz' én is, tudósítom
 Okos magyar századosom’.

Épen hogy az írott törvény
 Néha réses mint a sövény,
 Legyen minden magyar ezred’
 Feje lába illemérzet.

Kapja kiki a mi dukál,
 De jó vendég szembe nem száll.
 Isten áldjon-meg huszárok!
 Gyerünk, menjünk szép gyalogok.“

Toborzó , **a jász és kétkun kerületehen.**

Budán , tele.ő. 11d. 1844.

Habos tallér szép tányérrol nevet rád ,
Előre már alád nyerít paripád ,
Kunság hírét elterjesztő huszár léssz ,
A világnak daliája benned kész.

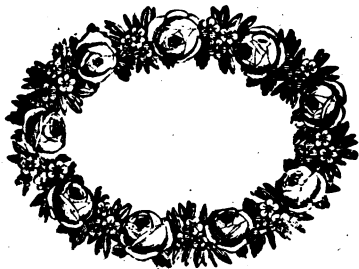
Üss-fel öcsém , kerekarczu barna szem ,
Légy ujonczom , s veled majd beh dicsekszem !
Látom is én sugárlani vágyodat ,
Csak sajnálod itthon hagyni jányodat.

Hagyd-el legény , hogyha kétes a szive ,
Katonának inkább akad szép hive.
Országokban merre szemed' forgatod ,
Szép tiédnek a legjobbat vállhatod.

Fáj a szived anyád után ? gyereken ,
Hajh azt a' díszet s erényedet tisztelem ,
De, egyszer csak meg kell válni, szent öcsém ,
Elszakadva él tőlem is jó szülém.

Jány sem marad mind csak otthon anyjával,
Messze repül-el gyakorta párjával.
Férfi költöz bátran mint az eszterág,
Férfi köre szép öcsém a tág világ.

Haza jössz majd, s csendben élsz a kunságon,
Vitéz kunok szabad földén szabadon,
Akkor is kapsz ápolóul kun jányzót,
Jer, ne halld csak siketen e toborzót.

Magyar szállásolatra jött hu- szár.

Budán, télelő' 11dikén 1845.

Ném adok én egy magyar jányt tiz másért,
Nem semmi hont kedves magyar hazámért.
Játszva teszem szép körében tisztemet,
Soká' élj, ki haza hoztad lelkemet.

A hogy' első pillanték a hazába,
S földén leve lovam' első két lába,
Igy sohajtétek legközelbik pajtáshoz,
„Csak húz a jó lelkű ember honához.“

Midőn jöttünk kis falumon keresztül,
Akkor érzém, hogy a szív mint melegül
Ha elszokva ujbol látjuk a házat,
Melyben még a gyerek s legény csirázott.

Egész díszbe öltözködve valék én,
Lovam kapált születésem' kiesén;
Azt kiáltám ablakon bé szülémre,
Hogy futna-ki egyikét szép szó cserére.

Hogy' elámult! a törte szegény önmagát!
Mint örvendett így láthatva most fiát.
„Mennem kell a huszársággal bucsuzám,
De szabad lesz majd eljőnöm, jó anyám.“

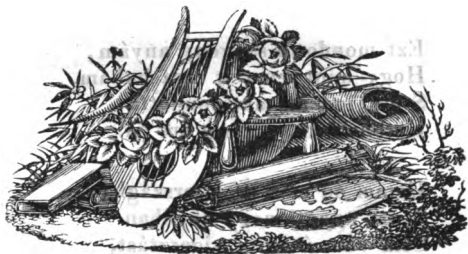
El is jöttem egy hónapra fészkembe,
Hugomnak kis porontyát vőm ölembe,
Jó urával boldogságán, könnyezék,
Czirákomnak hetethavat beszélék.

Apám körül, jól foly látám a világ,
Jövedelmez a hatökrös gazdaság;
Visszautra adtak tyukot kalácsot,
Jó egrivel töltöttek-meg kulacsot.

Itt vagyok most a telepnél száHáson,
Sára után hívott Sárospatakon;
De itt a jány kit nem adnék tiz másért,
Szemét az ég felcserélné csillagért.

Okos jány is, elmeséli sorában,
Mi volt, ki élt, Patak' régi várában:
Bodrog partján néha vele bódorgok,
Dalolásán a hajdanban szomorgok.

Meg is sugtam jó anyámnak szerelmem',
Azt mondta rá „Isten tartsa szép menyem’.
Ha kiszolgálsz kedves fiam, hozd-el hát.”
S biz’ én fel is kontyolom majd Julinkát.

Férfiás dalia.

Budán, télelő 30d. 1845.

„Se' baj fiam! ne sirj azért,
Katonadísz az, a mi ért,
Meggyógyul míg dalia léssz,
Érhet annál busásab vész.“

Ezt mondotta szegény anyám,
Hogy mint gyerek órra bukám.
S biz' igazán megmondotta,
Katona lett, s vést ért fia.

Jártam én már négy országban,
S ott egyetlenegy anyában
Sem vőm észre e vigasztást,
Pedig hallék gyereksírást.

Tanultam hát már anyámtól,
Ne ijedjek-meg a sorstól,
Magyar, legyen mint a gyertyán,
Akár gyalog akár lován.

Nem ismerek én sirámot,
Tűrök szelet és hullámot,
Csak a lelkem legyen helyén
Az élet és had' mezején.

Meg is tartom e nagy intést,
Nem engedek lágyságnak rést,
Benne mindig anyám' hallom,
S e jó angyalt folyvást áldom.

Nincs a világ forogtában
Szeb a szívnél hív anyában,
Mindennapi gondolata,
Háza körül csak magzata.

Barom, űzi üdülteit,
Nem ismeri-meg szüleit;
Érzés meleng az emberben,
Istent félni a szülékben.

Őrnagyé.

Budán, télelő 30d. 1845.

„Huszár leszek, édes atyám, meglássa,
S vagy felmegyek, vagy testem' el hír ássa,
Mind' ezt mondtam az atyámnak, ha kérde:
„Mi léssz tehát, kedves fiam! Laczkó te.“

Őrnagy lettem, s jó atyámnak megírtam,
Hajh, de arra milyen választ olvastam!
„Nincs már atyánk!“ ezt felelte fivérem,
Nem fájt eléb, de sajgott most kardsebem.

Legutolsó menhelyet elejteni!
Nem tud ember keserűbbet sinleni.
Halálosztók, holttak közt, ki nem félek,
Most reszkető, álomtalan bús levék.

Kihez kötvék gyerekkorunk képei,
Kitől híven áradoztak tettei,
Minden bajnak enyhítőjét veszteni!
S hogy ezentul külön állunk, érzeni!

Férfi kara mintegy neki mérkőzik
 Önküzdetre azzal a mi érkezik;
 Üregesen kong a keble sokáig,
 Gondolata mind leng atyja sirjáig.

Mentem nézni, s fivéremnek azt mondtam,
 Nekem is már részemben te légy gazdám.
 Mert nem hagyom-el a mezőt, paripát,
 Engem' hazám tán még vezérfővel lát.

Akarnék én magyar tisztet sorában
 Megmaradva látni hadi pályában,
 Ne vetnék, hogy kapitány már sérvitéz,
 Boszontsák csak, már tudják hogy haza néz.

Aláb kelet' lobjaival, véreim!
 Záruljanak fékezve, mint sérveim,
 Boszusággal jár mindenütt a világ,
 Hon már hervadt, de nyilhat itt még virág.

Szilvafákat az azt kezdett, ültessen,
 Daliának magát szánt, felsiessen;
 Szerepcsere veszedelem, s csélcsapság,
 A sarat de jól megállni, szívnapyság.

Lett volna-é Magyarország' nagy köre,
Ha nem szomjul minden fia dicsőre,
Kis körömnyi gyereken is erő volt,
Bajt, bút, ellent, elijesztett leharczolt.

Egyike se kuporodék sátrába,
Ha szerelem nyilat lőtt bár baljába,
Ha nyaggatá előbbkelő' szeszélye,
Tűrömolajt csepegtetett eszélye.

Jól tudom, van a kényesnek érzelme,
Melyet nem fog-fel, értetlen' képzelme,
S ha sértik azt, inkább akar gubában
Rozskenyeren tendigélni buvában.

De, mond ekkor: „gyere sorsom! vivjunk-meg,
Ki erősebb, én-é? vagy te, lássuk-meg.“
S keserveket ellegyintnek az álmok,
Megedzett szív burkolódik reájok.

Kérdezd-ki csak főbvezéred', fényében,
Mennyi ármányt vert-le győző beljében,
Nem vígabban néz-e mezős csatára,
Mint érdemlett felhágta' belharczára.

A ki így tűr s becsületes eszes vér,
Még is végre a tetőre majd felér;
A ki pedig, atyám után, elszállott,
Szolgálatban hunyva, leszen diszhalott.

Ne hagyjon-el magyar serget a magyar,
Magyar király tisztet abba azt akar,
Szívesebben áll az ujoncz, vezérhez,
Kit multidő koszorúja jellemez.

Küzdő mozgó légy te megént, magyar faj,
Igy mézel az anyjahagyott szálló raj,
Lever eső, elkap szélvész nehányat,
De segíte, szorgos pára! töltházat.

Ujoncز katona, legelső hév szerelmében.

Buda, télelő 81d. 1845.

Két kín van a szerelemben,
Egyik, hogy dúl az emberben,
Másik, hogy még kikaczagják,
Ha lohogva dűhben látják.

Csak egy volna íradója,
A ki vala lángítója;
De mikor az meg csapodár,
A szív, szárnyaszegett madár.

Isten! hogy a jányt teremted,
Oly lengőnek miért teved?
Mint a szellő a buzákon,
Kacsong repked az orczákon.

Majd kárhozat van daczában,
Majd idvület szép szavában;
Egyszer édes hitet sűlyeszt,
Másszor ujult reményt éleszt.

Ellenem', ha kardot ránt rám,
Leteríti pengő szablyám,
Szemvilannyal vesz ez körül,
És kisiklik szívem közül!

„Tudja maga, érti maga“
Igy perg mindig nyelve' csapja,
S vége, a mit facsarva szól:
„Nesze semmi csipjed-meg jól.“

Ilyet türjön a katona!
Ki fegyverét büszkén hordja.
Csak egy kisúj' billenése,
Megvan esttem, vagy esése.

„Soha világ!“ csattan egy szó,
Ily lobban hős nem puskázó;
Hagyd az időt múlva multon,
Kaczagni fogsz kaczerodon.

Csak görény az, a mi, búkál,
Róka, mely itt-ott harapdál.
Mindent vérez, és nem érez,
Játszi mokus, mely ledérez.

Hív szivély megy csak, lépére,
 Forgott, uj cselt vet cselére,
 S míg az magát árulgatja,
 Bohó kaczer ő ríkatja.

Isten hogy' több jányt teremte,
 S édesjová kiszemelte,
 Egy kicsuszott a kezéből
 S kaczer így lön, csak feléből.

S e felemás csak, ily kinzó,
 A többi mind áldáshozó.
Jámbor név, jó s jány szóból lett,
 Keress *jámbort* csélcsap helyett.

Katona' huga.

Buda, téli hó 3d. 1846.

Egy hugocskám' hagytam én hon,
Eddig, hinném, szép hajadon,
Zöld szalagba fonja haját,
Haza várná mert hácsikát.

A kis alak! ha képzelem,
Maga volt az engedelem,
Mindig csörgött rózsaszája,
Térdem vala lóbitája.

Gondoskodj most kis báránycám,
Kéméld segítsd váró anyám':
Ha fonóban ültök estve,
Legyek szívestt emlegetve.

Hol hív bátyád éjtnapot tölt,
Sebes madár járatnyi föld,
S most éjfélben állja őrért,
Hó szél vágja arcza' bőrért.

Kirendelik a katonát,
Védi rosszak s jók' nyugalmát,
Hogy jól nyugszol te, ha tudnám,
Zuzt jeget is édestt állnám.

Szegénynek is van Istene,
Majd felsüt még a nap fénye,
Becsülettel térek hozzád,
Gondolkodj csak rám, mint én rád.

Szál így huz vért, nem látható,
Még is összekapcsolgató.
Minden kis ház egyegy bokor,
Kápláralj is ily pajtássor.

Kapitányok' kapitánya.

Leleszt, Zemplén vm. nyárutó 20d. 1846.

Vitézek! ma nagy nap viradt!
Összecsapnak ezredek,
Zaj leszen a szép ég alatt,
De tudom ti nem féltek.
Esküszöm, én előljárok,
S rólatok csak jó hirt várok.

Király dísze, hon' hatalma,
Forog perdül ma koczkán:
Magyarország' bizodalma
Csüg mindenik harczfián.
Halál közé szent eszme hív,
Hogy egyegy itt ezerért vív.

Lóduljon is a csüggedő,
Ki lengíti csak a sort,
Neki vág a merészkedő
S még bátrítja a bátort,
A ki való Atilavér
Az megenged, de ő nem kér.

Ember s ember között per van,
Ország s ország között zaj,
Amott törvény' mondatában
Leli végét s hal a baj,
Emennek nincs más bírása
Hanem a két hon szablyája.

Honok' ügyét egymás ellen
Császár, király intézi,
Hadbán az ő neve jelen,
S bajt végeznek vitézi.
Ti is hát mind bírák vagytok,
S ha jelesek, nyer királytok.

Imígy szózott egy kapitán,
Felporozva sodramát,
Veres nadrág díszle czombján,
Zöldszín festé dolmányát,
Csákóján a vitézkötés,
Repdelt mint a lelkesedés.

Most egy ágyu, dörgöttével
Nyomta-meg azt, pecsétül,
Sodrama meg, mint zártlevel
Mely irva lön végrendül
Hallgata, hogy akkor szórja
Csak érzelmét, mikor sorja.

Folyt már a nagy nap' csatája
Svajcz' rengeteg hegyvölgyén,
Hol a németnép Rajnája
Zúg szirt közt s foly kiesén.
Népeknek ott vitt tábora,
S magyart is ott hajta sora.

A sodramnak bevágása
Sok francziát elsodort,
Tömeg bajár' leagylása
Zökken földre s ver-fel port.
A kapitány előlforgott,
Népe mind vérszemre kapott.

Lobban a francz, haragokra,
Gránátosa mind rálő,
„Csak e magyar huszárokra!“
Riad a francz vezérlő.
„Veszekedett bátor népe!
Mondja, hisz' ez halál' lépe.“

S körövedzett uj sűrűvel
Nehányát leteríté,
A kapitányt legényivel
Foglyává kinszeríté,
Hogy átadva lovat fegyvert,
Ne ő, hanem az legyen vertt.

A kapitány kantárt perdít,
A ritkáján általvág;
Védve, vágva rontva cserdít
Utána a huszárság.
Szirtek' lapján gyepén állnak,
Alatt, habja a Rajnának.

Zuh! szöktet-le a kapitány
Harmicz lábnyi magasrol,
Zuh! szó nélkül mind valahány,
Feledkezve halálrol:
Elmerülvén feláradnak,
Szerencsésen átusztatnak.

És az üzők kiáltozák:
„Ne lőjj ilyen hősökre!“
És a szirtek viszhangozák,
„Ne, ne lőjj ily hősökre!“
S gránátosok majd, ámulnak
Huszárain a túlpартnak.

A kapitány sorbasítá
Sodramának maradát,
És kardlejtve magasítá
A daliás francziát;
Éljen, szólt ez, huszársága,
S kapitányok' kapitánya.“

Deák huszár.

Budán, tavasz hó 12d. 1847.

Egrett jártam iskolába,
S buktam dévaj czimborába;
Czimboráim költetének,
S estem apám erszényének.

Mert hogy tőlem mit sem kaptak
Jó zsidaim, ő rá csaptak;
Három ezrig fejegeték,
Uzsorájok' ellegyezék.

Apám, langra lobbantában,
Határt nem lelt szidalmában.
„Ki, tékozol, Isten veri“
M o n d t a, „s kárát megheveri.“

Rajtam szava de nem fogott,
Zsidó megént kínálkozott;
Czimboráim hánytorgatták:
„Van apádnak, csakhogy zsobrák.“

Kidobta ~~most~~ ~~Ábrámékát~~,
S azt hányta, hogy jól rárakat;
Nekem poklot izengete,
Ámbár megént csak fizete.

Kapitányhoz vitt egy villám,
S tenyerébe huszárkodám.
„Szép legény vagy, felfogadlak,
S zóla, csakhogy írj apádnak.

S Pestre hoztak kék dolmányban,
Tiz ujoncczal társkocsiban.
Ide terme sebhedt apám,
S ezt mondotta szívből hozzám:

„Hallod-e te szilaj finak!
Ha megbántad, kiváltalak.
Bátyád már a tábort járja,
Te, szülédnek légy dajkája.“

„Nem én apám, kiáltottam,
Ha már kezem szavam' adtam,
Betöltöm a hat esztendő,
Majd meglássuk, mit őrlendő.“

Kiáltottam, mert fejembe,
Czimbóráim azt furták-be,
Hogy csak haza kerítsenek,
Megfektelevészeknek.

Kiáltám, mert szégyeneltem,
Hogy ily vadat cselekedtem;
Kerülém a gyalázatot,
Mint huszárlett huszárhagyott.

Pedig apám' búcsújára,
A föld velem körbe jára;
Pedig szívem majd megrepedt,
Pogácsázó anyám felett.

Szidtam zsidót és czimborát,
Törvényt, mért nem torl uzsorát,
A mi váltónk, nem megváltó,
Hanem rókalyuk mutató.

Elmondám én ezt egy urnak,
Válasza lön reá annak:
„Hat esztendőn vásárlám meg,
Hogy ily szégyen, bolond gyermek.“

Meg is nyillott már a szemem,
Többé nem hord álszégyenem,
Teljék a hat év okosan,
Becsületes huszárosan.

Eszes huszárkáplár,
ki, tisztté leendő.

Pesten, tavasz hó 17d. 1847.

Szeretem a huszárságot,
Mert szeretem a virágot,
S minden huszár egy bokréta,
Mellette más csak pocséta.

Alljon együtt csak egy sodram,
Már olyan mint sebes folyam,
Melynek virág diszti partját,
S ezüst hányja habrohamát.

Ha meg teljes ezeredben
Nyul-el hossza, fénytömegben,
Kertét látni a királynak,
Rózsáival a hazának.

Azt mondják, hogy most békében
Könnyű lenni ilyen kertben;
Vigyenek lát a csatára,
Ott se jó félsz a huszárra.

S béke meg csak békével jó,
Ahhoz pedig egy huszárszó
Többet mivel könnyörgésnél
Betyárkodó csődeléknél.

Huszárszó mert fenn lóháton
Terem-elé az ajakon;
Nem gorombán cseng bár hangja,
A vadát is csittben tartja.

Dalia meg már maga rend,
Jó nevelés, = illemes csend;
Szabad az, de sehol nem árt,
Annak elég látni huszárt.

Tudom én a magyar' véré't,
Lang veri-ki hamar keblét;
Zsibong robong jár a szája,
De nem lázasepés mája.

S kirugasba a ki merűl,
Szabjátok-ki magyar közűl;
Az csak rongya az országnak,
Soh' se való szép huszárnak.

Szeretem én huszárságban
Látni honom' virágzásban,
Honnan ilyen vitézrend jó,
Ott a nép jó erkölcsben nő.

Hörcsökös gyalog s okos bakancsos.

Budán, tavasz hó 20d. 1847.

„Csak a legényt ne boszontnák,
Szóval úgy ne fulánkoznák,
Az emberen keresztül jár,
Az a menykő éles káplár.

Hányja veti magát nyalkán,
Feszeleg az ugorkafán,
Azt hiszi, hogy kápláralja,
Bokancsának csak kapczája.

Dejszen! várjon káplár uram,
Ne pacskázzon durván rajtam,
Ki lesz tépve ez a tövis,
Nem bánom ha megbánom is.“

Furó Peti ezt zugatta,
S pajtása, ki, meghallotta,
„Bolond Peti“ kiáltá rá,
„Nyelved ugyan elhadará.“

Peszogsz néha dolgaiddal,
Hörcsök vagy a korcsmárossal,
Osztán még is becsüljenek!
Párna közé fektessenek.

Soha engem lám ki se bánt,
Pedig én s te, őt egyaránt
Vitéz káplár uramozzuk,
S laktunk' együtt tatarozzuk.

Tanulj tőlem ha eszed van,
Még két évem nekem sorban,
Kirugom azt, mint nem hamis,
Bokancsomnak sarkából is.

S úgy elmegyek Csongorádnak,
Hogy nyomomra sem akadnak,
De a jóra jól emlékszem,
S keblemben a királyt viszem.

A pajtás' e riasztása,
Petinek lön vigasztása.
Peti összeszedte magát,
Káplár benne nem lelt hibát.

Atyám uramhoz a hitlennel.

Buda, tavasz hó 20d. 1847.

Az angyalát! Megtöröm én
Jól a borsot Borcsa fején.
Esküdte csak engem szeret,
S lám mással is hogy' vált szemet!

'Szen legyen ő, azt nem bánom,
Sőt követlem, megkívánom,
Mással nyájas, jól, szivélyes,
De maradjon ám erényes.

Férges a jány, ha csapodár.
Java olyan mint a madár,
Madár, enyhe sohájával
Repül nyugszik csak párjával.

Szívem nem huz már Borcsához.
Bár dughatnám a profoszhoz,
Ha lehetne, azt mondanám:
Tanítsa-meg uram-atyám.

Ezzel ugyan leszálhítra
 Lenne szívem' királynéja,
 Hanem ő meg, el, mért hagyott?
 Mikor, rajtam, uralkodott!

De, mit tegyek majd egyedül?
 Gyönyörarczu Borcsa nekül!
 Nézzen hát rám bűne bánva,
 S egyszer meg lesz még bocsátva.

A bors ugyan el nem marad,
 Elérántjuk a mozsarat,
 Jól megtörjük, felszívátjuk,
 Új hűségét fogadtatjuk.

Katonát a király büntet,
 A hogy' van a hitlen eset.
 Katona meg királynéját,
 Ekként kapja kiki díját.

Huszár és lova, „Harmat” néven.

Pesten, tavasz hó 22d. 1847.

Harmat.

Beh köszönöm kedves gazdám,
Hogy gondod oly szorgos reám;
Hálaul én jól hordozlak,
Mehetsz vésznek, ben nem hagylak.

Huszár.

Ország király a te gazdád,
Az adatja zabod' szénád?
Bennem leled hív huszárod'.
Ki, dajkállak mint barátod.

Harmat.

Szeretlek hát barátomat,
Viszlek mint szép huszáromat.
Ha valaki! — gondos barát
Megérdemli hív jó lovát.

H u s z á r.

Istenem' szép teremtmése!
Jó huszárnak vagy te képe:
Vidám, büszke, csataálló,
Semmi bajban sem szétmálló.

H a r m a t.

Jó is huszár lova lenni,
Keféltetni, rendben enni:
Urfi, posta, zsidó, czigány
Lova' sorsa mind szilimány.

H u s z á r.

El se váljunk mi egymástól,
Haljak-meg én paripástól.
Annak, ki, rossz lódajkája,
Nem huszáros a zuzája.

H a r m a t.

És én meg mást nem szolgállok,
Ha meghalnál, eliramlok.
Soha bizony el nem fognak,
Hogy vasashoz ne csapjanak.

H u s z á r.

Kár is volna hattyu nyakad,
Daruszáru könnyű lábad.
Kényes patkód a mint szeded
Csak a huszárt negédezed.

H a r m a t.

Kantárt elé, nyergedet rám!
Hadd lejtselek, szíves dajkám.
Örömemben nyerítnem jó,
H a r m a t o d száll mint a szellő.

H u s z á r.

Nem hijában „harmat” ozlak,
Borszappannal felhabozlak.
Mi a harmat? kertvigasztó,
Te meg huszárbú fogyasztó.

Pattantyusé.

Pesten, tavasz hó 28d. 1947.

Nem csifra bár a pattantyus öltözet,
De magyar szív lő ágyumból harcztüzet:
És kit lő-le? magyar király' ellenét,
És kit véd-meg? annak szabad nemzetét.

Bár magyarfi e seregbe töb állna!
Hogy reájok innen is jó hír szállna.
Gyertek pajtás! ne mondják, hogy okulni
Nem szerettek, minthogy itt, kell tanulni.

Orbán mester ágyuöntő, magyar volt,
Görögtől kit magához vett török zsold.
Ércztorkot ez tíz araszost kerített,
S golyót abból hat mázsásat repített.

Repített s a ripők török' császára,
Rásulyosult művész görög' nyakára.
Okos császár minden áron megvesz észt,
Országtól mely messzeterel bontó vést.

Tüzes Gábor roncsárhányó' híre áll,
Menyő barát volt ez Buda varánál,
Hogy kiűzék Abdorahman nagy pasát,
És az első kőránczhágó volt Fiáth.

Én is magyar gyerek vagyok Tolnárol,
S tiz itt velem, a hon' más más tájáról;
Haditanok' magyarzása örömünk,
A Rákoson nyílik ősszel teremünk.

Gyertek pajtás! nem oly szuglyos élet ez,
Mint minőről némely magyar rémedez,
Kinek csak a csákó, bakancs a világ,
S cseh orgona fülében az ágyusság.

Ló is van itt, bakancs is van, ha tetszik;
Ember itt nem földön deszkán mi fekszik.
Más vakarja ágyuhuzó lovadat,
Te az ágyun találod jó nyugtodat.

Mi a menyő? mondd talán, „majd biz' én,
Ágyufokra göbörödöm szép henyén!
Alvásra ha kinnal hajtod agyadat,
Csak poszogva gyujtogatod ágyudat.“

Ejh van nekünk untig időnk pihenni,
Tejbe is mit aprítani s jól enni,
Vargabetűt huszár s gyalog míg kerít,
Egy löttgolyóm egész egy sort leterít.

Maga lelkem felmagasul mívemen!
Mi bimbódzik az emberi szellemen!
Azt veted rá „tigris hiuz gyönyörség,”
De mért nem hágy békét hát az ellenség?

A világ nem béke völgye, hanem harc,
Gyáván tűrni más' rohattát nagy kudarc.
Itt az áll, hogy, „ha pofon sűt valaki,
Annak éltét dörgő győzelm oltsa-ki.”

Isten tudja, ő a bölcse, mért van ez,
Hogy szép földén, kéz majd gyógyít majd sebez,
Én csak azt, hogy ék más éket továbbít,
S engem szabály és önérdek kínszerít.

Rózsabokor a pattantyus katona,
Rózsájaért csak jányhoz nem marczona;
De ha bántva szedi azt más, tövisli,
S ágyujával szét a légben szeldeli.

Gyertek pajtás, rózsájjatok így ti is,
Legyetek a magyar részről ily tövis.
Itt se nyiljék nemzetünknek hészaka,
Állitson-ki minden ügyest ő maga.

Székely huszár.

A Gáborkertben, tavasz hó 29d. 1847.

Háromszéken egy menyecske szendén állt,
És mellette huszár férje meg, pipált;
Menyecskének karján vala gyereke,
Szemehunyva szopdogált a kicsinyke.

„S magae itt e gyermek? e szépecske,
Magára varr sűt és főz e menyecske?“
Kérdém én a huszár gazdát szívellyel,
Mert enyelgni jól el lehet székellyel.

„„Enyém biz e mind a kettő,““ így felelt,
S jó biztában szeme fénye rám lövelt,
„„Huszár vagyok hon élve most békében,
Magam földén szabad székelý vérségben.““

„Hejh, szép hír leng szabad székely katonán,
Borostyán van huszár s gyalog' csákóján.
Atilának kora óta tiszta ér,
Magyarország büszke rá hogy vele vér.“

„„Már hisz' uram, mi megteesszök magonkét,
Nem egy könnyen hagyjuk bántni uronkét;
Ha szem rajtonk, azon szívestt örvendünk,
S kedvesen jó gyerkinkbe jót öntenünk.“ “

„Hátha mostan parancs jőne, atyafi!
S azt harsantná: székely! harczra gyere-ki,
Nem fájna-é? itt hagyni e kedves nőt,
S csak nőttére bízni a szép csecsemőt.“

„„Megbolygatná biz' a szívet az, uram,
Mert kijutott már a székely harczroham,
Hon az ember csak elhordja fegyverét,
S osztán háza édelgeti kebelét.“ “

„De ha mondnák: székely nélkül nem lehet,
Az nem szökik, annak futni szégyenlet.
Gyere fiam székely vitéz! lovadon,
Hozd hírvíni fegyveredet válladon.“

„„„Uram! már így kedvesimre borulnék,
Ha búban is, dicsőségnek indulnék.
Azt sohajtnám az egeknek urához,
Küldjön angyalt árva házam tájához.“

Menyecskének e szavakra, 'jedtében
Kőnycsilláma gyöngyöződék szemében:
„Már hisz' az a „*Meg kell, legyen*“ legfőb ur,
Szólt, úgy-é? de hogy csak enyelg ez az ur.

„Szép menyecske, — én annak ezt felelém,
Míg a sirva fakadt kicsinyt kérlelém, —
Mit fél kegyend? ki, még fiát se híják,
Békében lesz most sokáig a világ.“

És a székely asszonyember felvidult,
Gyerekére csókjainak száza hullt,
Senki nem ért annyit mint ő, a jóban,
Háromszéken s egész Csikban Gyergyóban.

De a huszár komoly gonddal marada,
Pedig keble, párján szélyelárada.
Szarka csereg, macska hizelg, fűrj simul,
Igaz hűség hallgat s tettben nyilvánul.

Habjain én mély érzelmenek néztem szét,
Bámultam e vadgyémántok erélyét.
Puha népet, mondtam, szorgostt ápolnak!
Arszlán erők csak vadonban pornyulnak!!

Szárhegyi
Czimbalmos Ágoston
székely első végőrezredbeli szabados.

Katonaregénéz.

Budán, tavaszutó 10d. 1847.

Jó székelyek, *így mondtam*, jó napot!
Hogy elértem a közrezi szép csupot,
Hol az egyik, fakószeker körül állt,
A másika parázs mellett szundikált.

Végőrgyalog volt mind a két atyafi,
Innen látszó Borszékről jött vala ki.
Szeker' fial gazdájával enyelgék,
Hogy háboru járta, még csak Gyergyószék.

Háboru szót de a más hogy megérté,
 Felült félig, s langszemeit rám veté.
 „Már magának, kérdém, ugy-e kijutott?
 Harczban vinni, mely Európán elhatott.“

Voltam bizony több csatában melegen,
 Szóla, ott hol megtetszik, ki a legény,
 Háromszor jött székely ispán' levele,
 Háromszor ment-ki Gyergyó s Csik' székelye.

Auszerlicznél ördög foglyos volt vitánk,
 A tónál ott jegen havon! izzadáunk,
 Végét éri hittem már az embernép,
 Istent földet, miért? mire? összetép.

Muszka sergek tömegekben hullának,
 Mert czárukkal ők legtöbben valának,
 Tetemükön hágdastunk mü keresztül,
 Kiortani a francziát tövestül.

De csupán csak Napoleon diszére
 Jött-fel itt a nap az Isten egére,
 Szerencse meg esz ha együtt czimborál,
 Ellenek szert senki fia nem talál. —

Rhon körül enmagam vére pirhodék,
 Hogy fejemre egy kard vágta suhanék,
 Melynek értte általszurtam szép urát,
 S egy más, ezért szinte mellem' lőtte-át.

Rakván rakva volt itt a hegy' bűtüje
 Dragonyossal, s előttünk a víz' mélye,
 Erőt vőnek így rejtonk a francziák,
 Késékételen futtunk miként a kutyák.

Lőszert fogyva, másként nem is teheténk,
 Majd szuronyra majd agyára kerülénk;
 Így fogott-meg engem kettő s hátba vert,
 Mondva, vessem-el kezemből a fegyvert.

Én, nem. Lovak lába között búttam át,
 S a híd alul sűték-el még egy puskát;
 Hogy engemet elvesztének szem elől,
 Más volt kivel dolgozának más felől.

Egy francz meg a csetenyébe rejlék-el,
 Ördög tejjel szoptaták ezt? vagy mivel,
 Uram! heten valánk rejta sokáig,
 S a sárkánnyal üttük végre, fogytaig.

Mikor már az ember ben a levében,
 Se lát se hall se fél, csak dúl dühében,
 A menyország nyilik s átvesz lelkeket,
 Ágyuszóval harangozzák-ki őket.

Hejh! mikor mű hajtók osztég Párisig
 A muszkával, s nem nyughatott semmiig,
 Bajor, Burkus, Würtemberg s más nép' hada,
 Fordulttűzzel mind mű hejzánk marada.

Oly gyönyörűn történt ez és jó kedvvel,
 Mint a székely kalákába menetel.
 Műnket mindig előljárni küldének,
 S hasznát láták, hála legyen Istennek.

Hardegg vala fővezérönk, s mikor jött,
 És „jó reggelt székelyek!“ így köszöntött.
 „Talpra komé“ szólítókat mű rá egymást,
 Félórára szól a fegyver, majd meglásd.

S az a Frimont! él-é még az, vagy megholt?
 Soh' sem szidott az benönket, s nem gazolt.
 „Nincs kérestek mondta, székely fiaim,
 A mire ne figyelnének gondaim.“

Szava, úgy-is folyt magyarul, mint a víz,
Benne, hallám, magyarrá vált minden íz.
Tisztavaló, kinek magyar, jószága,
Ha rossz magyar, vesszen szeme világa.

Jó tisztinket mi is bizony szerettük,
S ha jól vittek, dolgainkat úgy tettük,
Hogy nyoma is lön ottég a győzelmeinek,
Hála legyen a felséges Istennek.

Ellenséget kapitányom előlvert,
Nem ismertem job leventét, job embert,
S hogy a soka megfogyasztá erejét,
Kartón hoztam-ki a zajból ő kémét.

Világ tudja. Vezérönktől érette
Tenyeremet négy szép arany ütötte.
Adtak volna bár emlényt hogy hordnám még,
A pénz jó, de székelynek szob dicsőség.

Más uj tettért szabadossá vevének,
S meg ujabbért feleb azért nem tőnek,
Mert annak a kis ludtollnak erejét
Nem értém úgy mint a puskám vesszejét.

Székely eszét hejh! haóta elhagják!
 Már most igen, eléb de nem simíták,
 S ez az oka hogy hadnagy is nem lettem,
 Hanem csak mint mongolétás türkölttem. —

Szandomirnál kis játékos piffpaff volt,
 Laczkó Ferencz egy pajtás de bele holt:
 Én mondtam-meg hon Remetén, elestét,
 Anisnak, így hitták siró özvegyét.

Mert mű érttünk ezerezer szív rebeg,
 Hon csángódó asszonyember és gyerek;
 Menünk, sirnak; vívonk, rénak, utánok,
 Látnak-é még, vagy hogy hallják halálunk'.

Győzni dicsón a székely' őzneveért,
 Agni haza faluságink' népeért,
 Lássa uram, ez a sorsonk minekünk,
 Fegyver rejtonk, míg hatvanos, őszfejünk!

Tűrném, mert a ránmérettet viselem,
 De véletlen ére-utol sérelem,
 Házam égett, oltám tűzét s leesém,
 Korukérző tagaimat megütém.

Borszékeztem, lobogóztam, s enyhülék,
Költségemből de már most kigyengülék.
Haza visz most ez a kome, nejemhez,
Katonának is jól esik asszonykez.

„Asszony’ sima keze, mondám, vigasztó,
De ha baja maradna még agasztó,
Térjen vissza bizvást hozzám Borszékre,
Gondom lesz ott gyógyúltig mint vitézre.“

S enyhítettem kigyengültén, megfogytán,
Ki, nem segít a nemzetnek ily fiján?
És Czimbalmos Ágostonnak, így hívák,
Derültebbé lön Szárhegyig a világ.

Kelle jőni biz ő neki s bízton jött,
Job szállásra s étre mintsem az előtt,
Tíz nap mulván a kor s bajvert szabados,
Mint utolsó őszirózsa lön piros.

„Most barátom, mondtuk neki mindnyájan,
Menjen haza, czimbalmozzon vidáman:
Perdítse-meg fegyverét még, a dicsőt,
S gyámolgassa viszont ha kell, a jó nőt.“

Majd azt kéré átjöttömkor Szárhegyen,
 Hogy ápoló okleveles hadd legyen.
 Vallá, szómra ezredese, érdemét,
 És Czimbalmos magkapta nyuglevelét.

Hála, hogy még vágya tölt e jó vérnek,
 Jónak nyugta jól esik jó kedélynek.
 Nem soká volt pihenője, napjain,
 Hideg gyep nőtt meleg vére hamvain!

Ha még egyszer látnám Gyergyó országát!
 Bár találnék hősöm nevén gyümölcsfát;
 Székely végőrt mert e jellel tisztelnék,
 S tenném hogy azt pajtásai ültessék.

Tartsd a székelyt kedveltte jó hírében,
 S a diszérzet gyümölcsöt hoz vérében.
 Magyar nemzet! ne hánydvesd e rokónod',
 Felesével rakd-meg a hol kell, honod'.

Főhadnagyé.

Felhevízett, tavaszutó 13d. 1847.

Hallogatok én egy hymnuszt, kesergőt,
Sőt a magyar hajdansorson pityergőt.
Vitézeim! gyáváb nincs ily lágy dalnál,
A hős érez, de soha nem sirdogál.

E hymnusznak mind oda vág értelme,
Hogy zavart lön Magyarország érzelme.
Járta bíz az a bolondját nem egyszer,
Török jármot hajtott rá rosz vezérszer.

És való, az irigy hiú marakvás,
Régi korból szállott mára e mondtás:
„Összeveszett vármegyében az ispán,
Nem jár szíve és a törvény' tanácsán.“

De ha holtad van, temesd-el hamvába,
Ne nézz mindig merevedten sirjába;
Szidd-össze a kártett sandát, gyávákat,
Uj fényekkel feledtesd a rosdákat.

A föld hátán, világ gömbjén, mindenütt,
Hol ébren állt egyegy ország, hol fekütt;
Folyó süllyed, s másutt út-ki habokban,
Anglia is vala egykor rabságban.

Minden évnek, ha bő volt bár, van tele,
Legszob napra reáborúl éjjele;
S a lombtalan ágak megént virulnak,
Hajnal ujab delet hoz más nappalnak.

Nincs vezér, ki minden csatát megnyere,
Csorgónak is néha dugul egy ere;
Megszakadoz halásznak a hálója,
Istennek is volt Mózesént bánója.

Ki elbukott keljen-fel ha lelke van,
Csak a féreg mászkál folyvást pocsajban;
Gyerek veri a helyet, hol elesik,
Férfi' szeme, botlására felnyilik.

Ne lássak én körülöttem sohajzót,
Inkáb halljak romokon is bátor szót,
Égettházán gazda ha csak szendereg,
Soha míg a világ, az nem épül-meg.

Igaz, mindig ép maradni, szob, delib,
De pusztára teremteni mesterib.
Ország' tiszte s követe, az ujító,
Katona meg arról villámhárító.

Katonának remény egyik istene,
Földbe bújon kitől az ellebbene,
Reménynek az édes anyja, víg erő,
Erőnek meg rugólelke vészverő.

Ez éleszti fokom' melyen én vagyok,
Fiatal tűz, férfiesz míg barátok.
Magyar hadak! ti dolgotok, diadal,
Szentegyházatok nektek csak víg hadidal.

Elődöknek, kikre szép hír babért font,
Szakadt neve, bizony lélekcsendet bont;
De, míg lomhát ez mind inkább elgyávít,
Erélyt magasb uj kezdetnek haragít.

Ne undoríts hát szívet a hazától,
Melyet akarsz feltámasztani buktából;
Szüle iránt, kitől borzad magzata,
Kebelnek nincs ápoló hív langzata.

ESZREADÁSOK.

7d laphoz. Petneházy híre Szabolcsban ma is fenforog, méltán. Következõleg jutottam megtudásához. 1846b. januar 6d. reggeli 10 óra előtt, setámon vagyok a vízi-városi ujlépcsõnél, melyen egy dolmányos bundás magyar nemesember épen leért.

Én. (hózzá, *enyelgve*) S hát ilyen jókor megjárta már Budavárát, atyafi?

Ő. Meg bizony. Járom volt a kir. helytartótanácsnál, s itt ez ujúton le, Budavára sorsárol elmélkedém.

Én. Hová való? barátom, s hogy híják?

Ő. Jékére, Kisvárda mellett, Szabolcsban. Nevem, Zakadáti Ferencz.

Én. S hát a szabolcsi magyar, a hajdani Budát is lebegteti? szeme előtt.

Ő. Uram, nem magyar, kinek a régi Budára gondja nincs. Én pedig, külön azt is forgatám, miként vivott egyik ősöm itt a törökkel.

Elbeszéli a hídig jöttünkben. Ott szálásomra hívám, hol újra elmondattam vele, és utána így írtam-le szavait: „Negyedik nagyapám volt Zakadáti István, ki Petneházy Istvánnal együtt lajtorjázta-fel magát 1686ban Budavára visszavételekor, a várfalán. Petneházy István felesége volt Király

Anna, ki hasonlóképen vitézkedett. Zakadati István felesége pedig volt Kölcsey Mária, s az is megfordult a csatában. Itt volt Vay László is feleségével Teleki Borbálával. Ezek mind Szabolcsból jöttek ide 300ad magokkal. Petneházy volt bajomvári kapitány, Biharban. Mikor Petneházy a zászlót kiszurta, fekete Mehemet pasa állott ellene, hanem Zakadati István meg a kardját dőfte hirtelen keresztül a pasa száján.“

Ns Zakadati Ferencz most másodszor, ezt még nagyobb tüzzel adta-elé, mint utunkon. Azt mondá, ezekről irománya is van. Megigértettem vele, annak hozzám küldését. De, kezemhez maig sem jutott.

Cserey Mihály így szóla, ismert kéziratában. „Az városból is emberül forgódának (t. i. a törökök) és egynehány ízben visszavágták az németet. Azt meglátván Petneházi, ki az előtt Tükölyi ezereskapitánya vala; de az után az császár (azaz, magyar király) hívségére *redeala*, híres vitéz ember, a magyar hajdusággal megindul és a török nem *resistálhatván* ellene, legelsőben is az magyarokkal együtt a kőfalakra felmegyen és az várasban *penetrál*: mely vitézségét látván a német generálok azt mondják vala, „ez a Petneházi nem ember,

hanem oroszlán“ stb. *L. Katona, Hist. critica, Tomul. XVI. ord. XXXV. p. 296—297.* Fessler, Danielnek jegyzé keresztnévét, IX. Theil S. 369. És idézi Timon Epitomeje 266. lapját, melyen *nincs. Petneháza*, magyar falu Szabolcs vármegyében.

18d. *laphoz. Sicularum Comes*, ujab időben hibásan lön: Székelyek *grófjaul*, fordítva, s én is itt, a mai vétett szokást találám, megértetés kedvéért követni. De, a 139d. lapon, a régi helyeseb: „Székely ispán“ áll. A 136d lapon levő „uronk“ is oda czéloz. „Székelyek ispána“ voltát, több adat közöl, következők erősítik 1. L. Decretum azaz Magyar és Erdély országának törvénykönyve, Heltai Gáspártól ujonnan megnyomtatott, Colosvárot 1571. A 4d levelen van itt: Szapoliaj Janos a Szepesi földnec öröcke valo Hispanya, Erdélj Wajda, Szekellyeknek Hispanya. 2. Medgyesi Pál „Hármas jaj“ czimmal, Váradon 1632b. kijött predikatzóiinak három első levelén háromszor található: I nagy Rákóczy György és II Rákóczy György, mint Erdély országának fedjelme, Magyarország sok részeinek ura, és Székelyek Ispánya. Átaljában *Comes*, = Ispán volt, miként lám *Comes Scepusiensis*, a szepesi föld ispána. Ugyan ott Heltai 3d

levelén áll: Ellyevölgyi János a Nadari Hispannak, *comes palatinus*, ítélőmestere; a 4d levelen; Báthori István, Temesuarj Hispany, *comes temesiensis*; Bornemisza János, Posonj Hispany, *comes posoniensis*. Így volt, s megént lett az Erdélyi Híradóban: *comes saxonum*, szászok ispána; így marada fenn: *Supremus Comes*, *Vicecomes*, főispán, alispán. Sok helyen divik még, *I* és *E* cserével: espán: s oly hajdanbol, melyben a *Ge-span*-t nem ismerték.

45d laphoz. Egy *invalidus* jászhuszár maga választá nálam a *sérvitéz* nevet.

48d laphoz. Midőn 1843' nyarán Kovács Mátyás egervári prépost s egri főegyházi kanonok ur, Egerből maga kocsiján tőn velem fordulást, hogy Borsod vármegye szentpéter-i járásában a palócz magyarságot több helyen halljam, és Apátfalva, Csernel, Lenárd-Darócz, Sáta, Uppony, Visnyó, Szilvás helységeket megjárók, Csernelről Sátaig egy ferenczesbarát is jött velünk. Ez beszélé este a sáta-i plébanosnál, hogy azon nemesember, kit Lenárd-Daróczon udvarán állani láttam s a ki nekünk köszönt, épen az, ki a borsodi szakasszal Győr alul elfutott, s mérgében e kénytelen hátráláson Budán a hidfőnél lobbantá oda Alvinczynak jöttében:

Kéd az az Alvinczy! nezze-meg csak tűzkövetlen sárkánytalan puskámat, nem . . . stb. Neve pedig Bárdos Gáspár.

51d *laphoz*. E dal a palócz egyszerűséget, természetes józan eszt, mely ezen ősi magyar népet jellemzi, utánazza, némely szó és hang ejtésében.

133d. *laphoz*. A Buđa visszafoglalása-kor 1686b. ott vívott 16—20 ezer körülnyi magyar seregnek Esterházy Pál vala nádor létere főparancsára. Ezen Esterházy Pál, 1707b. mint herczeg és folyvást nádor, Bécsben majus 30dikán ada bizonyítványt arról, hogy a magyarság közől Fiáth János volt az első, ki Győr vármegye bársájának *banderium* vezérlete alatt vívott 600 gyalogával sept. elsőjén ágyuk bőgtte s apró fegyver golyóinak sűrűje között foglalá-el a vár ék-vagy körsánczait avagy vívárkait, *approssas obsessae urbis ingressus*. Másnap pedig a töröket, mely őt onnan kiakará szorítani, nagyobbára leapritotta, s maradóját meg, a győriek csekély veszteségével tódítá a várba vissza. És mikor annak megrohanására a jel megzendült, falak hágva száguldott-bé ellenség pusztításra. Fiáth Péter barátomtól van nálam e bizonyítvány, hiteles másolatban. Petneházy és Fiáth között a dolog így

veendő. Petneházy a víziváros felőli rohamnál tűzte ki mint legelső várfalhágó a magyar lobogót, Fiáth pedig a bécsi kapu meg-rohanásánál vitézkedett legelől.

135d *laphoz*. Ennek tartalma, valamint a 138d lapon megindulóé, valóságosan történt életbeli jelenetből van véve, 1841b. a székely végőrségen tett utamrol.

138d *laphoz*. K ő z r e z , azon hágó (kiseb hegy) tetejének neve, mely a Szárhegyről Borszékra vezető utban a hosszan tartó völgy végenél emelkedik. *Rez* után van: rezeg, Rezi vára. Budának is volt „Rezmál“ nevű hegye 1394b. oklevél szerént. E regéczenben mind Czimbalmos ajkáról jött gyergyói székelyes ejtés vagy szó; e következő: három-szer = háromszor, foglyos vita, kiortani = kiirtani; rakván rakva; hegy' bütüje = töve, alja; erőt vőnek rejtonk = vevének rajtunk; kés-kételen futtunk miként a kutyák = kéjeskéjtel len futottunk; csetenye = csalit, bokros aprófák, Kézdiszékben: csetina = fenyőfa uj bokrai; rejta = rajta; hejzánk = hozzánk; kaláka, mű, münket = mi, minket; hála legyen Istennek; komé = pajtás, czimbora; ottég = ott, legott; ő kéme = ő kegyelme; arangy = arany; mongoléta = bayonnet; menünk, vivonk, utánonk = megyünk, menünk, vi-

vunk, utánunk ; faluság = több falu; lobogóztam = a Borszéknél levő *lobogó* nevű hidegvízben feredtem ; költségemből kigyengülék ; kez = kéz ; esz = ész. Mert a hogy' Czimbalmos elbeszélé három ízben is csatáit, tárczámat rántám-elé, s mindent utána irtam.

S falusi ajakról lekapott szó több is fordul-elé e dalkákban, valamint katonás kifejezés. Készakarva indíttattam-meg közkatonával, és akárhonnán levő falusi vérrel némi elbeszélést, és mondókáik folytában mindig jegyzém saját szavaikat. S a magyarhad között minden tájról lévén katona, a mit egyik nem értene, tud arról a másik. És valamint efféle tájszót a dal reáragaszt-hat, úgy simul hajdani vagy ujszó is derék katonaembereink közé. Im itt soruk:

Ápoló nyiltoklevél 145, Patentall Verpflegs-Urkunde.

Arany, 142. Borszékről kijöttömben szekeresentől ezt kértem: Hát maga gyakran jár így kocsibérbe? *S felelé.* Mikor a hogy' találja az ember. Taval kétszer is (nem ejté kétszer) hoztam-ki boérokat, mind arányat kaptam tőlek. — Ime, gondolám, Czimbalmos, arany-ozott; Z. M. szép ajakán arany volt; és e szekeresnek jól megmaradott az arany, eszében. Arany-nak ez, gy által még inkább aprózója.

Árgovál, 71. Pátyi aszonytól hallottam budai hetivásárban: „Mit árgováltam volna itt? S ez annyit tett, magyarázata szerént, „mit szemlélkedtem volna? mit nézegettem volna? csak úgy körülbelől.“

Bocsátványos, 32, Verabschiedeter, Obsitos. Bocsátvány = Abschied.

Czirák, 100, = vératyafiság, mely *csir*, *czir*-bol czirázott csirázott-ki. Id János választott király okiratában találtam. Teszen: szüléket gyerekeikkel együtt.

Dalia, 97, 102. = fiatal virgoncز szép katoná. Ki, dalol, megdallandó, deli.

Daliaság, 74, = daliákból álló fiatal sereg, daliához illő szép, jeles tett. Dalia = delie, miként: rakottya = rekettye, s hajdan: darab = dereb. Delie, így jó elé Szalay Orsolyának Nagyszombathoz 1545b. ire levelében: „nem akarná kegyelmed, hogy Delyak laknának avagy legének a városban, *de* én mast delyakat nem tarthatom. *L. Rmnyelveml. I. köt. 58. lap.* Dalia, delia. Sándor István szókönyve 475 lapján = megénekelt, dalozott vitéz, heros, miles decantatus, notus per carmina *Daliás* tehát képletesen, = ritterlich, chevaleresque.

Dallamár, 62. = dallam' ára, árja.

Édestt, 112, = édesen.

Éledelem, 34. Élek, él-ed, után ugy, miként, hiv-ek, (hiszek) hived; kések, késed; tör, töröd után: hiedelem, késedelem, törödelem, stb.

Fial, 138, = fiatal, kisfiu. Fial = filiulus értelemben fenmaradott a tatrosi 1466beli másolat 105d. és 224d. lapján. L. Rmnyelv-empl. III. köt. Fiv-al, v kipendültével: fial, olyan, minő: bival, bial; taval, Tevel (falunév). Fivadal, v kihagytaival: fiad-al, ma: fiatal, már másod fok.

Győzély, 12. Miként: *asz*, *vesz* után van aszály, veszély. És *esz* *besz* után lön esz-ély, besz-ély.

Hallszott, 73. Háromszéki székeltyől hallottam. S ezt is: „hallszik.”

Harsonya, 64. = trombita.

Hon, hon sem mártják, 12. l. hon már hervadt, 105. A magyarországi *otthon*, *itthon* helyett székelty és palócz ajkon csak *hon* dívik.

Jány, 13. 34. 65. 97. stb. Helyenként így, helyenként pedig: lány, leány, lyán, lán, hallszik. *Jány*, van, *ivamó* után.

Kantáros hōst vár... 81. Somogy vmegyében hallottam: „Kantáros vagyok rá” s teszi, kedvem van hozzá. Somogyias a

„kengyelből beszél“ is. Annyi mint: csak úgy sebtébe, lóhátárol.

K e g y e n d. Székely megszólítás, melyben kegyelgető édelgetés' értelme van. Itt egyik magyarázata. Z. M. székely kisasszonnyal sétálgaték 1841b. Borszéken. A jány eszesége, nyájassága igen vonzó volt. Beszélgetésünk közben, egy szalmakalapos székely szolgálójány egy 5—6 éves csinos képű jánykát vezet előnkbe, ki N. hadnagyé volt. M. kisasszony meglátja a jánykát, szemeit egyszerre mosoly vidítja, érzéssel terjeszti a kis jány felé karjait s így kérdi: Hová megyen kegyend kis arany? — A „*Kegyed*“ hát itt még bővítve van szívességében *n* által, s ez, ő s időkből marada fen annak édes kifejezéseül a székelységen. *Kegyed* tudjuk egymást kölcsönösen megbecsülő nyájas társalgás megszólítása. *Őn*, fessességé, mely még távol tart. Hideg és garos. Helyén, mindenik jó.

K é s z s é g, Biharban miként egy odavaló gránátos káplártól hallám, mindenféle tűzszerszám, átaljában, a mi, bizonyos használatra, egybevaló. Daniel proféta 1437—1441. közötti fordításában is: *Késség* = apparatus. *L. Rmnyelveml. I. k. 102—103. l.*

Körsáncz, 133, *approche*, éksáncz, véd-
árok, vívárok. Szöghányás.

Köttünk, 87. = kötöttünk.

Marada, 118, = maradék. Debrőd v.
Debregy falu jegyzőkönyvében van 1680-
ból: seminemű maradaitt“ 1707ből „és ma-
radainkal“, 1772ből „hogy birhassák ma-
radájokrol maradakira“ *Marada* ugy lön,
maradó után, miként: *harmadó* után: gar-
mada. Harmadó u. m. a mi: háraml-ik. *H*,
CH és *G* között betűcsere van.

Mózesént, 147. Mózesként. L. itt: *Ösént*.

Ösént, 53. = ösként. Palóczmagyartol hal-
lám, *másként* helyett: másánt. Így mara-
da még: egyaránt, gyanánt, szerént.

Regéncz, 138, = romance.

Sérez, 24. Sérek, sérsz, sér, ige hajdan
ugy divott, miként ma még: érek, érsz,
ér. S vala: sérzek, sérzesz, sérez, a
hogy' van: érzek, érzesz, érez. Haza
sérzett = haza fájt a szíve.

Sodram, 95, 115, escadron. Huszárok-
tol hallottam. A francziából van-é? Hát-
ha épen a *sodródás* eszmejéből vevék. *Es-
cadron* is = troupe de cavalerie, egy sza-
kasz lovasság, mely külön sodortatik. *Sod-
ram* volna *sodró* után, miként: folyó, hal-
ló, élő, aló, terő, verő, után van: fo-

lyam; hallam; él-em; al-am, alom, terem, verem.

Süt te, 71. = sütötte. *Kiugratás.*

Szentpál, 21. Buda hegyei között a mai *Lindenberg* neve, pátyi tőki magyarok ajakán folyvást Szentpál, mivel az alatta volt zárdában Szent Pál első remete csontait tarták a pálos barátok 1541-ig, midőn a török onnan őket elpusztítá.

Szívestt, 111. = szívesen. Ugy van még ma is fen: örömetst, s kellene: örömetst.

Szorgostt, 138, = szorgosan, szorgalmasan. Kinizsiné imádságaiban 1513bol áll dunántulrol: görjedetösth, bővségösth, keservetösth, kívánatösth. A mi, ujabban leve: gerjcdetesen, bőségesen, keservelesen, kívánatosan, utálatosan.

Takarodó, 42. = Zapfenstreich, *czapisták*. Karczagi asszonytol hallottam: „takarodóra harangoznak“ s mondá esti 9 órakor, midőn jelül huzák a harangot, hogy kiki haza takarodjék a korcsmárol. Tehát: takarodóra dobolnak.

Töm, katonatöm 35. = katonatömeg.

Üttük, 140, = ütöttük.

Vóm, 100. 102. = vevém.

1, R

a R

van

alac

cos

is

me

stt

ed

3:

os

la

tr

it

de

o-

f

Österreichische Nationalbibliothek

+Z1779324

